

Publija Virgilija Marona

GEORGIKON,

to je:

Poljedelstvo.

Čvetera bukve.

Poslovenil

Dr. J. Šubio.

V Celoven 1863.

Natisnil Janez Leon.

111

1077

Publica Virginia Marone

GEORGETOWN

to be

Polje delstvo.

24. 245 II Bg

Informant

Dr. J. Šapio.

7 October 1962.

National Archives & Records Administration

Predgovor.

Najlepši cvet latinskega pesništva je pesmotvor Publija Virgilija Marona, ki mu je naslov: Georgika, to je: poljedelstvo. Ta pesmotvor je pravi glasnoša slave pesnikove, kakor daleč blagodarna narava rodi plodove svoje in jih ogreva rumeno solnce. V četrterih bukvah namreč je prepeval in učil Publi Virgili Maro, pervak pesnikov rimskih, kako gre obdelavati zemljo, saditi drevje in tersje, rediti živino in gojiti pridne čbelice. Nauki, kakoršne nam daje, so jako važni ter neprecenljive koristi omikanim kmetovavcem še dan današnji. Ta zanimivi predmet je okinčal Virgili z mnogimi episodami in vpletenimi popisi, ki so po vsej pravici pravi biserji krasnega pesmotvora.

Latinščina in stihotvorje Virgiljevo — oboje je tako izverstno in veličastno, da je povzdignilo pesnika na najviši verh slave med rimskimi pisatelji.

Omenjene prednosti tega pesmotvora in goreča želja, slovenskemu slovstvu, kolikor je meni dano, dodjati kaj hvale vrednega, napeljale so me pred desetimi leti, da sem se lotil presaditi imenovani latinski pesmotvor v slovensko

ograd. Navdajala me je pri tem delu sladka nada, da s tem prevodom tem več ustrežem slovenskim bratom, ker še nimajo nobenega klasikarja popolnoma poslovenjenega; glasoviti pisatelji greški in latinski pa so vendar na vekove temelj in podlaga, na ktorej ste razcveteli omika in slovstvo vseh narodov, ki še dan današnji cvetete in napredujete krepko in veselo.

Trudil sem se po Horacijevem reku: „Nonum prematur in annum“ mnogo let, ter si prizadeval predstavljati zvesto, razumljivo, blagoglasno, pa kolikor mogoče, v duhu slovenskem. Sem li dosegel namen svoj ali ne, to naj sodijo prijatelji in poznavci latinskega in slovenskega jezika. — Prepričati sem se tudi hotel, je li sladkomili govor slovenski v resnici tako uboren in okoren, kakor to terdijo njegovi neprijatelji in protivniki; ali zares nima dovolj prikladnih besed in izrazov za dela različnih věd in umetnij? Ali je li bi ne smel podati se v književni dvoboj z viteškim Rimljanom ali z junakoponosno Grekijo? Menim da sme.

Prestavlja je pa imenovano pesniško delo neumerjčega Virgilija, imel sem posebno pred očmi nekoliko omikane, s klasičnimi vedami nekoliko seznanjene kmetovavce in prijatelje davnorimskega knjiženstva, ki bi utegnili včasih, trudni po težavnih djanskih opravilih, prehajati se po zelenih tratah in prijetnih zahladjih davnega pesništva, ter slušati milemu petju latinskih Modric; ali katerim bi drago bilo, da bi zvedili, kaj in kako so nekdanji Rimljani mislili in počinjali v poljedelstvu in živinoreji.

Imel sem dalje pred očmi tudi mladež viših učilnic, ktera davne klasike prebira, ter jih iz greškega in latinskega prestavlja v nemščino, v slovenski govor pa menda še nobenega prevodila ni. Navdaja me sladka nada, da se mladina slovenska prepriča iz mojega početja, kako lepó in krepko, kako skoraj po besedi se mili slovenski jezik priljubljuje latinskemu, ter nam pred oči postavlja veliko lepši obraz rimskega pevca, kakor bi to mogel učiniti katerikoli drugih evropskih jezikov.

Ker sem Slovencem pisal in prevod namenil omikanim čitateljem slovenskim, prizadeval sem si pisati tudi čisto slovenski, govor izobraževaje le po narodu, vendar pak oziraje se na staroslovenščino in na ostale narečja bratov slavjanskih; zatorej sem se približeval drugim Slavjanóm le polagoma in v določenih mejah. Želim pa tudi jaz prihodnje blage dobe, veka zlatega, ko ne bode toliko različnih govorov in narečij slavjanskih, ampak da če vladati le edina krasna in veličastna vseslavenščina; tudi jaz želim dobe, o kateri ne bode več toliko razvéjanih, sebi nasprotnih ali celo sovražnih slovenskih rodov in rodicev, ampak v jeziku le eden edini mogočni narod slavenski, narod pobratenih rodovin slavenskih.

Poljedelstvo Virgiljevo ni lahko razumljivo, ne zavoljo govora — jasen je kot zlato solnce — ampak zavoljo mnogoverstnih stvari, ved in umetniij, katerih to pesniško delo obsega. Ker bi pa razlaganje vse te starodavne učenosti napolnilo več knjig, in ker učeni možje sami ob sebi imajo svoje književne pripomočke, zato so dodjane le kratke opazbe, ktere odkrivajo neznane

basnoslovske, zgodovinske, kmetijske in staroznanske stvari.

Kar zadeva vnanjo obliko mojega prevoda, pisal sem v čisti slovenščini, kakor sem že gori omenil; opominjam tu le še ene stvari. Zapazili bodo menda poštovani čitatelji, da na mojih stihovih stoji premnogo naglaskov; o teh tedaj pregovarjam nekaj malega.

Naglaskov je v slovenski pisavi še potrebnih, ter jih moramo stavljati tu pa tam, posebno na dvomljive slovke, ker dolgota in kratkota različnih besedi doslej v slovenščini še ni stanovitno vtemeljena, kakor je to v davnogreškem in latinskem, pa tudi v nemškem govoru. Kedar pa dobimo lep broj izverstnih pesnikov in govornikov slovenskih, in ko bodo ti slovensko književnost obogatili z zanimivimi plodovi svojega duha, ter v njih ustanovili dolgot in krotkost posameznih slovek, potem, pravim, tacih pomoglejev ali znamenj ne potrebuje slovenščina več, vendar pa bodo čitatelji prebirali pravilno umotvore pesniške ter se ne spotikali v izreki. Rabiti morajo tedaj uprav pesniki naglaske, ter postavljati jih na dvomljive ali koreninske samoglasnike, da se ustanove vendar enkrat dolge pa kratke slovke. Če opuščamo to mi pisatelji, poteguje vsakdo po svoji volji ali po navadi svojega kraja slovke in besede zdaj na dolgo, zdaj na kratko; gotovega in pravilnega merila v tem važnem predmetu ne doseže slovenščina po takem nikoli. Do zlate dobe pravega, in obilnejega slovstva slovanskega mora tedaj zelo važno biti vsakemu slovenskemu pesniku in pisatelju sploh, da njegove spise ljudje pravilno čitajo in izrekujejo, tedaj

tudi potezajo pravilno. Tudi v slavenskih zadevah preveljavni mož, neumerljivi Dobrowsky, govori o tem predmetu: „Ne pугreševal rad bi jaz naglaskov, če ravno se jih v starejih rokopisih ne nahaja: kajti naglaski določujejo naglas. Ako bi se dal pa tako premenljivi naglas po lahkih pravilih ustanoviti, ne potrebovali bi dalje naglaskov.“

Pisaje to delo dopolnil sem Horacijevo pravilo: da pisatelj naj spis popravlja in gladi devet let (*nonum prematur in annum*) več kot na tanko; kajti začel sem predstavljati ta pesmotvor mesca (10.) oktobra leta 1850; doveršil sem ga (l. 1860). Ponašam se pak ter se nadjam, da se mojemu prevodu tudi pozna, da je plod večletnega truda.

Dalje povem, da me je slovenenje in razlaganje Virgiljevega pesmotvora zelo radovalo, da sem delal, kakor Talijani pravijo, *con amore*. Želim tedaj, da bi prijazni čitatelji uživali tudi nekoliko veselja, pregledovaje ali čitaje davnorimsko „poljedelstvo“ v slovenski obleki.

Položim pa ta književni plod, venec iz lepe ogradi latinskih Modric, na sveti oltar preljubljeni majki Sloveniji. Kranjska zemlja, mila domovina! ktera si me rodila in gojila, lej, nisem tebe pozabil, ne nehal te ljubiti, akoravno mnogo let oddaljen tvojemu naličju, bivajoč v ptujih gradovih, potovajoč po ptujih krajinah.

Tebe sem se spominjal na bregovih dereče Donave, tebe na obalih jadranskega morja, tebe na Štirimskem, v deželi zelenih gorá, kjer bivam mnogo let in kjer bode počivalo tudi truplo moje.

Kdo bi tudi pozabiti mogel matere svoje? Saj si lepa in mila, da si ravno majhna, domovina moja, ter okinčana z nebrojnimi naravnimi in umetnimi čudeži nad in pod zemljo; saj imaš verle sinove in hčerke zale; saj obiluješ mnogoterega blaga in izdelkov pridnih in umetnih rok!

Da bi cvetela in napredovala v eno mér, preljuba očetnjava moja! Da bi te slavili tvoji sinovi ter oblago-darovali z darovi junaštva in omikanega duha, da bi se ponašala tudi med sestrami slavjanskimi! Meni živečemu ni bilo prostorčeka privoljenega na tvojih livadah; rad bi bil vsaj zadnji senj spaval v tvojem naročji, vosenčji lipe domače; toda tudi tega mi je odrekla nemila osoda ter mi v ptuji zemlji odločila poslednje pokojišče.

Z Bogom tedaj, mila domovina! Z Bogom na vekomaj!

V Marburgu....

Spisovatelj.

Vvod.

Nadpisano je to Virgiljevo delo v latinskem izirniku *Georgikon*. Beseda „*Georgikon*“ je greška oblika drugega sklona višebrojnega slova *Γεωργικη*, to je: *Τεχνη*, namesti: *Georgikorum* (to je: libri, bukve kmetijskih stvari). Slovo je složeno iz *γη*, zemlja ali polje, in *ργον*, delo; zatoorej *γεωργικος*, η, ον, kmetijski, a, o, ali poljedelski, a, o. V slovenščini se temu naslovu najbolj prilega ime: Obdelovanje polj ali poljedelstvo, ktero imé dozdeva so nam najbolj prilično latinskemu, ker obsega poljarstvo, drevje- in živinorejo s čbelarijo vred, kakor „*Georgika*“ latinska; zato smo postavili to ime prevodu na čelo.

Poklonil je bil Virgili naukoslovni pesmotvor Kaju Cilniju *Mecenatu*, slavnemu poznovavcu in zavetniku rimskega slovstva na dvoru Avgustovem. Ta vele-dušni mož je bil namreč prijazno nasvetoval Virgiliju,

182 naj bi si opravila kmetijske; davnim Rimljanom tolikanj poštovane, v predmet izvolil obširnemu pesmotvoru narodnemu. Začel je tedaj Virgili to delo v 33. letu svoje starosti, ter ga dogotavljal do svojega 51. leta, (l. 717 do 735 po sezidanji rimskega mesta).

Kmetijstvo so nekdajni Rimljani visoko cenili. Kmetovali so pervaki rimske skupnovlade, dobitoslavni vojvodi pa mogočni starovečniki, ter se niso sramovali z lastno roko plužiti polja in obdelovati marljivo svojih zemljišč. Tudi pozneje, ko so ptuje navade in inostranski običaji nekoliko spridili priprosto življenje davnorimsko, ozirali so se pristni pisatelji domovine s poštovanjem na zlato dobo, o kateri so bili možje ko Cincinat, Kuri, Fabrici, Regul, Kato in drugi delavnost delili med kmetovanje, državne opravila in vojskino vodstvo.

Tako je bilo rimskemu pesniku kmetijstvo dostojen in naroden predmet, katerega prekrasni spominki davnorimskega življenja in slave rimske so še spremljali Avgustovo dobo. Tudi je tak predmet čudovito mikati utegnil Virgilija kot Rimljana, ki je vendar, akoravno prezveden v greškem slovstvu in seznanjen z uzori greških pesnikov, hranil najgloblje občutje za očinske običaje in veličanstvo rimskega imena v domoljubnih prsih. V početku se je bil poskušal v lahkih pastirskih popevkah; potem se je bil lotil sorodnega večega pesmotvora. Rojen na

kmetih, mnogo let bivajoč po krasnih okolicih veličastnega Napolja, bila mu je obilna priložnost, seznaniti se s prelepo naravo južnoitalskega podnebja ter jo ohraniti v duhu, pa tudi vedno bolj oživljati prijete občutke. Le redkokrat, povedajo njegovi verstniki, obiskaval je Virgilij mesto Napolje, da bi se od povidljivega življenja na kmetih predolgo ne ločil. Neizrekljivo ljubav do narave je naznanoval on po marsikterem ganljivem in živahnem popisovanji, vestno popisovaje mnogotero bitje, mnoge živali, krajine itd., in izpovedovaje obilje najnotranjih občutkov.

Temu notranjemu poklicu se je bil pridružil, kakor velé pisatelji, tudi vunANJI nagib. Mecena namreč, prijatelj in miljenec cesarja Avgusta, kteremu je bil Virgili že po svojih selankah dobro znan, ta ga je podbujal, naj bi zložil velik učiven pesmotvor o kmetijstvu, kar Virgili sam naznanja v tretjih bukvah, v 41. stihu tega speva.

Začel je bil tedaj Virgili imenovano delo v 33. letu svoje starosti v Napolji, pa trudil se ž njim okoli sedem let. Pregledoval ga je bil pogostoma, gladil in pilil ga marljivo. Nekatere odlomke, posebno ki zadevajo Avgusta, uverstil je pozneje po dogotovljenem pesmotvoru.

Snov je Virgili vzel deloma iz lastne vednosti in skušnje, deloma od pisateljev grških in rimskih, ki so pred njim pisali o tem istem predmetu. Omenjeni pisatelji so bili naslednji: grški pesnik Heziod, katerega „Dela in dnevi“ obsegajo sličen predmet; Homer v svoji Iliadi in Odiseji; slavni grški modroljub Aristotel, čigar obširni popis živalstva ima veljavo še dan današnji; učeni Grek Theofrast, od katerega imamo troje bukve „o rastlinji in kamenji“; Ksenofon, ki je pisaril „o gospodarstvu“; grški pesnik in zdravitelj Nikander, ki je tudi bukve sestavil „o poljarstvu in zdravništvu“; grški pesnik Arat, katerega knjigo „o zvezdnih prikaznih“ so polatinčili tudi Ciceron in drugi učeni Rimljani.

Izmed davnejih rimskih pisateljev so bili Virgiliju nedvomno poznani Lukreci po knjigi „o naravi stvari“; Kato, po katerem imamo še zbirko kratkih pravil za obdelovanje polj, in učeni Varro, ki je zložil troje bukve „kmetijstva“ in priobčil obilen imenik poprejnih pisateljev rimskih in inostranskih, ki so pisali tudi o tem predmetu.

Tako ni manjkalo Virgiliju predhodnikov in imenitnih izglede na tem pesniškem polji; vendar on ni bil le prevoditelj in sledovnik, ampak upotreboval je po samostojni presodbi, kar se mu je od poprejnih spisovateljev ponudilo porabljivega gradiva.

Predmet, ki si ga je izbral Virgili, dozdeva se nam na prvi pogled suh in nehvaležen; umetnost pesniška pak, s katero ga je bil vredil in okinčal, bila ga je tako oživila, da je pod Virgiljevo roko postal duhovit in živahen umotvor. Vredba gradiva je namreč jasna in zanimiva — ob tem ugodna, da mika in raduje čitatelje. Pesnik začneja s popisovanjem zemlje in njenega obdelovanja, ter se povzdiguje po tem k popisu nebeških in zvezdnih moči, uplivnih v kmetijske opravila. Potem govori o rastlinji ter uči, kako gojiti drevje in osobito tersje. Od rastlin oberne se k živadi ter ima opraviti posebno s govedjem in konji, s kozami in ovci. Poslednjič doveršuje delo s popisom čbel, v katerih nahaja višo razumnost in lepotijo živalskega stvarstva.

Ta predmet, umevno in umetno vredjen, je Virgili okinčal z mnogimi episodami in popisi, ki so najlepši kinč temu pesmotvoru. Spadajo tu sem naziv bogov in poslavljenje Cezara Avgusta na čelu prvih bukev; potem popis čveterih vekov sveta; naposled opis predznaminj smerti Julija Cezara, tedanjega zapovedovavca rimskega sveta; dika Italije in popis mirnega življenja na kmetih v drugih bukvah; obljuba Avgustu veličaven hram posvetiti, in obris kužne bolezni v tretjih bukvah; poslednjič zanimiva poved o Aristaju in ganljivo popisovanje dogodbe Orfeja in Evridice v četrtyh bukvah.

Vse te epise, kakor tudi izpeljava glavnega predmeta bodo čitateljem tolikanj bolj po godi, kolikanj več si je Virgili prizadeval, da je lepo pesniški govoril in v stihotvorji vedel se izverstno. Te prednosti Virgiljevega pesmotvora so se tudi prikupile nekdanjim in sedanjim poznavcem pesništva tako, da mnogi čitatelji bukve „o poljedelstvu“ više cenijo kot Eneido, junaško pesem Virgiljevo.

Poljedelstva perve bukve.

Poljedelstvo sploh.

Zapopadek.

I. Obseg pesmotvora. II. Poziv varhov poljedelstva. III. Pravila za poljsko delo. IV. Pogoji dobrega teka setvin. V. Začetek poljedelstva. VI. Skerb za poljsko orodje. VII. Znamenja dobre ali slabe žetve. VIII. Priprava semena. IX. Razdelitva časa po zvezdah. X. Razdelitva in gibanje neba. XI. Hasnjivost neboslovja. XII. Skerbi zavoljo nevarnega povetrijja. XIII. Opaznost na nevreme. XIV. Vremenske predznamenja. XV. Predznamenja dežja. XVI. Znamenja jasnega vremena. XVII. Znamenja vremena na solncu in luni. XVIII. Posebne znamenja na solncu. XIX. Nesrečne znamenja ob Cesarjevi smerti. XX. Sklep. XXI. Molitev za ohrambo Rima in Cesarja.

I. **K**aj vesele sejatve storí, ob kateri li zvezdi ¹⁾
 Polje orati, Mecéna, in brestju dovezati tertó
 Prav bi biló; kak vole rediti, kakova gojitva
 Dróbnici gre; način, da si hranimo čbelice pridne,
 Naj tu v pesmi povém.

¹⁾ Ob kateri li zvezdi = o kateri dobi. Nekdanji Rimljani niso imeli koledarja ali pratike, po kateri bi se bili ravnali, polja obdelovaje; gledali so torej na zvezde, kdaj ta ali una vzhaja ali zahaja.

II. Vi dve presjajno goreči 5

Luči svetá, ki letni tečaj peljáta na nebu;
 Liber in Cerera ²⁾ blaga, če zemlja vama zahvalna
 Menjala terdi želod je v zernje rumenega klasja,
 In pa v zlati kozarec natakala najdeno vino;
 Tudi vi, pritomni zavetniki kmetov, o Favni! 10
 Dvignite vkup, vi Favni, ³⁾ nogó pa deve Rusalke: ⁴⁾
 Vaše darila povem. Ti, ki komur sperva je zemlja,
 Po trizobja moči pretrésena, konja rodila,
 Bog Neptún⁵⁾; in varh⁶⁾ dobráv, kateremu tri sto
 Belih govéd kopinje pojedá na cejskem otoku; 15

²⁾ Liber in Cerera. Liber ali Bak in Cerera sta Rimljanom varovala vino in žito. Pervi, sin Jovov, je bil o početku podoba narave in njene rodivne moči. Iznašel je vino. Zatorej so ga Greki pa Rimljani imeli daritelja radosti, kakoršno vzrokuje dobro vino. Cerera, Grekom imenovana Demeter, je bila hči Krona in Réje. Bila je ona podoba rodovitne zemlje, boginja poljarstva in zakonodaje.

³⁾ Favni so bili gozdni bogovi, varhi éred. Obrazovaje jih so jim dajali podobarji kozje ušesa, rogove, repe in kozje noge.

⁴⁾ Rusalke = Drijade, gozdne Vile ali boginje dreves, so bivale v drevesih ter poginile z njimi vred.

⁵⁾ Neptun, sin Saturnov, brat Jovov, bil je bog morja in vodovja sploh. Basenstvo pripoveduje, da je bil konja ustvaril. Kot stvaritelj konja je bil tedaj zavetnik konjoreje. Deržal je v roci močno trizobje.

⁶⁾ Varh dobrav je bil Aristaj. Slovel je, da je iznašel mnogo koristnih reči v poljedelstvu, živinoreji, vertnarstvu in čbelariji. Častili so ga posebno na cejskem otoku v greškem otočji (arhipelagu) kot pastirskega boga.

Ti tud, gaj pustivši domači in hribe licejske,
 Ovčji gojitelj, o Pan ⁷⁾, ki menalske višave⁸⁾ prehajaš,
 Dojdi mi ugodiv; pa Minerva ⁹⁾ čuvárica oljke;
 Tudi ti mladeneč, iznajdnik ¹⁰⁾ skrivljenega pluga,
 In Silvan ¹¹⁾, pritliko noseč cipresnega debla; 20
 Vi bogovi pa boginje sploh, ki varjete polja,
 Ki tud bilje novó brez posejatve redite,
 Tudi dovolj dežjâ izpod neba pošiljate setvam.

Potlej ti, katerega zbor nebeški na kratko,
 Kdaj ni gotovo dobí, al Rimu velévati, Cezar! ¹²⁾ 25
 Drago ti bo al vladati svet, da krog te zemeljski
 Sprejme delivca plodov in poglavarja viharjev,
 Vijajoč okoli sencov prebabino mirto;
 Ali srepega morja si varh, ladjarji da tvoje

⁷⁾ Pan je nekdanji pastirski bog Arkadije, kjer je navadno bival. Obrazovali so ga v podobi rogatega Sátira in s kozjima nogama. Bil je on izmislil sedmerno pastirsko terstenico, ktere pravijo Siringa.

⁸⁾ Licej in Menal, dve gori v Arkadiji, Panu posvečeni.

⁹⁾ Minerva, rimska boginja, Grekom Pallas Athene imenovana, hči Jovova, kakor pravijo, iz glave njegove rojena. Bila je boginja modrosti, ved in umetnij, posebno tkarije in boja. Imeli so jo tudi iznajdnico oljke.

¹⁰⁾ Triptolem, ki ga je Cerera naučila polje obdelovati; poslala ga je potem po svetu, da bi razširjal poljedelstvo med ljudmi.

¹¹⁾ Silvan, bog polja in gozdov, po smerti ljubljenca Cipara je vedno nosil cipresno vejico v njegov spomin. Cipresa je znamenje žalosti in tuge.

¹²⁾ Razun bogov in boginj kliče pesnik na pomoč tudi cesarja Oktavijana Avgusta, da bi mu bil milostljiv.

Boštvo samo časté, Izlandija ¹³⁾ krajna ti služi 30
 Ter z vodovjem vsim te Tetida ¹⁴⁾ vabi za zeta,
 Ali kot zvezdje novó ¹⁵⁾ med mesce počasne dohajaš,
 Kjer pri Devojkí je kraj in sred sledečih ščipavnic.
 Pred tebój že sam naroče potega ¹⁶⁾ goreči
 Škorpíjón, pustivši nebó, ki ga prej je posédal. 35
 Kar le boš [podzemlje ¹⁷⁾ pa naj ne upa te kralja,
 Naj te pobót, da bi vladal tam, preljuto ne vnema,
 Da - si Grekíja vsa elizejskemu ¹⁸⁾ gaju se čudi
 In Proserpina ¹⁹⁾ clo ne uboga maternemu klicu]
 Daj prikladno mi pot in ugodi prederzni lotitvi, 40

¹³⁾ Izlandija = Thule starodavnih narodov, po njih mislih konec svetá.

¹⁴⁾ Tetida morska boginja in vladarica vnanjega morja.

¹⁵⁾ Zvezde so bile nekdamnim Rimljanom deloma bogovi, deloma ljudje, živali in nežive bitja, ki so jih povelicali bogovi, odtoč zvezdovci. Prosti Rimljan je veroval da vsak človek ima svojo lastno zvezdo, ktera, z njim vred rojena, sije jasno ali temno, njegovi osodi primerno, in da o njegovi smerti izpod neba pade. Dozdevalo se je Rimljanom dalje, da se zvezde najimenitnejših mož, kakoršen je bil Juli Cezar, po njih smerti svetlejšje vnamejo.

¹⁶⁾ Pesnik pravi, da se škorpíjon že giblje odločiti prostora, da se mesto njegovih ščipavnic, Avgustu na čast, v zverinee postavi znamenje Vage, ki je podoba pravice.

¹⁷⁾ Podzemlje = Tartar ali Plutonov svet.

¹⁸⁾ Elizejski gaj ali Elizíjon je bilo stanišče po smerti najžlahtnejim in najhrabrejšim junakom in dobrotnikom človečanstva sploh. Ondi je bila vedna pomlad, pihljali so bladni vetriči, zlatokrilato veselje je vladalo na livadah, vedno zelenih.

¹⁹⁾ Proserpina, hči Jova in Cerere, je bila Plutonova zaročnica. Ko se je sprehajala nekega dné o pomladi po lepi

Milovaje z menój hodú nevednih oračev.

Pridi v pomoč ter vadi že zdaj se mile prositve.

III. Perva pomlad, ko sneg kopni na prisojnih gorical

Ter se gruda mehčí, perhla po toplem vetriču,

Naj mi začjenja tedaj že vol pred plugom oraje 45

Hripati ter v razórni gredé naj sveti se lemež.

Setva le tista rodi po želji delavnega kmeta,

Ktera je dvakrat mraz in dvakrat čútíla solnce:

Prebogát pridelek mu do verha obílnice polni.

Vendar preden z železom rál neznano delímo, 50

Naj bo skerb, da nebá in povétrijsa razne premembe

Prav spoznámo in sév očínsko in zemlje naravo:

Kaj mar slehern kraj rodi, kaj ne dovoljéva.

Tukaj plénjajo sétvine bolj, tam srečniše grozdi,

Drevji poròd drugéj in klije svobodno zelinje. 55

trati poleg mesta Enna v Siciliji ter cvetlice brala, odperla se je nagloma zemlja in prijahal je ven Pluto, podzemeljski kralj, na bronastem vozu in s černo vprego. Zagrabil je lepo devojko, na voz jo posadil ter oddirjal z njo pod zemljo. Njena mati Cérera je bridko obžalovala nje odvedbo. Prižgala si je na gorečem hribu Etna bakljo ter potovala po širocem svetu, iskaje mile hčeri. Takó je došla tudi na Greško, kjer jo je Celeuz, kralj elevziški, gostoljubno sprejel. V zahvalo je njegovega sina Triptólema učila s plugom orati ter polje obdelovati. — Prosila je Cérera Jova, da bi jej on in Pluto ugrabljeno hčer izročila zopet nazaj. Dovolil je Jupiter, če ona na unem svetu še ni vžila nobene jedí. Nesrečna Prosérpina je pa že okusila nekoliko mogranja, zato je bila primorana, da ostane žena Plutonu in kraljica podzemeljskega svetá. Tudi ji je dopadlo elizejsko prebivališče takó, da ni hotla zapustiti ga več.

Mar se ne vidi, da Tmól ²⁰⁾ žofránovo cvetje pošilja,
 Indija slónovo kost, svoj támjan mehki Sabéji ²¹⁾?
 Nagi Kálibi ²²⁾ jeklo, Potunje ²³⁾ pa jako dišečo
 Dabrovino, Epír ²⁴⁾ kobíl dobitnih obilje?

Tak ukáz je tedáj in vedne pravila določnim 60
 Krajem dala naráv, od kar Devkalijon ²⁵⁾ enkrat
 Kamne na prazno je zemljo metál, rojení po katerih
 So ljudjé, nevsmíljjeni rod. — Pa hajdi, če polju
 Mastno je dno, naj koj o prvih dnevih proletja
 Jaki volóvi ga preorjó; naj grude ležeče 65
 Prahovito poletje prekuba z ugodnimi žarki.
 Ako je svet neplodovit, je dosta, če njega,
 Kedar vzhaja Buróvš ²⁶⁾, rahljamo v brazdice plitve:
 Oudi, da zernju vesélemu ljulj in glota ne škodje,
 Tu, prepíčili da mok ne uide neródnemu pesku. 70

²⁰⁾ Tmol (sedaj Bogdag) je pogorje v Lidiji, kjer sta posebno rasla žlahtno vino in blagodišeči žofran.

²¹⁾ Sabeji, trgovski narod v blaženi Arabiji, mekkužni kakor jutrovcí sploh. Njih glavno mesto je bila Saba.

²²⁾ Kalibi, narod na južno-vzhodnem bregu euksinskega morja. Rudovali so. železo obdelovali ter z jeklenino in železnino tergovali, odtod njih latinsko ime Chalybes; nagi t. j. le v kurtki kot kovači.

²³⁾ Potunje, krajina na južno-vzhodni strani črnega morja; dobivala se je ondi zdravilna dabrovina.

²⁴⁾ Epír, gréška krajina, kjer so razun govedja redili posebno berzotekoče konje, ki so na olimpiškem tekališču zmagovali.

²⁵⁾ Devkalijon, kralj tesalski, ob katerega dobi je bila velika povodenj na Gréškem, ki je vničila pregrešni človeški rod.

²⁶⁾ O začetku kimovca.

Tudi počivajo naj čez leto njive požete,
 Da ležé si vtrúdena ral opomágati more.
 Ali pa sēj, ob inakem ozvezdji, rumènkľjato piro,
 Kjer si prej tresočih ljusk veselo sočivje,
 Ali pa gráhora tankega plod, al grenke lupinke 75
 Steblica bil lomľjive redíl in hosto šumečo.
 Setva lanú žge njivo hudó, njo žiga tud oves,
 Zlo prežiga jo mak, poln omamljivega spanja.

Toda z drugo nasetvo polajša se polje; le moraš
 Suho pozemľje dovòlj nasítiti mastnega gnoja, 80
 Njive opésane pak s krepčavnim posjati pepélom.
 Tudi takó počivajo polja o kolobaritvi,
 Vendar zemľja rodí med tém neorána dovoljno.

Večkrat clo je v prid, neplodne zapáliti njive,
 In lagáhino sternje požgati v šumečem plamenu: 85
 Bodi si, da potajne močí pa hrane redivne
 Zemľja dobiva po tem, al bodi, da njej o pogóru
 Razhlapi vse zlo, spotí nepridna se vlaga;
 Al da dovòlj pokľín toplota in slepih prepíhov
 Otvorí, kjer sok se vliva v mlado zelinje, 90
 Al da bolj terdí ter žile razpoke napenja:
 Da jih drobni dež ali silnega solnca pripeka,
 Tudi ponočni viháar ne opáli z ostro nazebo.

Mnogo je njivam v prid, ki z róvnico grude lenive
 Razdrobljá, povleče pa z brano; na tacega gleda 95
 Cérera ²⁷⁾ zlata ne brez daríl izpod jasnega neba;

²⁷⁾ Cerera imenuje se zlata po barvi rumenega klasja.

Ali ki dvígnjeno herbtje potém, rahljaje ledino,
 Drugi pot navprek z drevésom obèrnjenim orje,
 Ter obrača pogóstoma perst in-polju veléva.

IV. Mòker kres in jasno pozímje prosite si,
 kmetje! 100

Ako po zimi praší, obeta se létina dobra,
 Žita dovòlj. Brez obdelave ponaša se torej
 Mizija ²⁸⁾, čudi se Gárgara ²⁹⁾ clo, da tol'ko nažanje.

Hvalim tudi možá, ki seme vsejavši, z motíko
 Njive obhodi, gomolje drobeč premástnega polja; 105
 Potle sév namaka z vodó bogljivih potókov,
 In, ko vsáhnjena ral z umrečím biljem omaga,
 Lej, spod verha gorè studénčnice hladne na njivo
 Vabiti vé; nje val razliva po gládkem se produ
 Doli šuméč in napaja z vreličino žejne livade. 110

Al pak, da se betvo pretežkega klasja ne vlega,
 Ki bohótno rast setvín popase že v bilji,
 Berž ko razóre je sév doplánila; tud ki močirja
 Zbrane vodé odpelje v dno srebavnega peska,
 Zlasti ko reka kipé o premenljivih se dnevih 115
 Zliva po poljih okoli, ter vse zablati livade,
 Topli da čad odtód puhté izglóbljene mlake.

Toda če ravno marljivi je tveg ljudí pa živine
 Polje zorál, protíjo nemanj še gus požerúhna,

²⁸⁾ Mizija, pòkrajina v Mali Aziji, ki je jako slovela za-
 voljo naravne rodovitnosti.

²⁹⁾ Gargara, mesto ob podnožji virovitega hriba Ida v
 Miziji; najvišemn holmu je bilo ime Gargar. Blažena je bila
 okolica, da so o njej rekli: ondi je obilje plodov.

Gruhi strimonskih obál ³⁰⁾ in z grenkimi nitmi pri-
potnik, 120

Tudi obsenčje višáv. Htel oča je sam, da ni lahek
Kmetovanja način; tud vadil prej je umetno
Njive oráti, s skerbmi ostréč merljivo razúmnost,
Da bi svet ne otèrpnil v omamljivi dremôti.

V. Obdelávali njiv pred Jovom niso selani, 125
Tudi navadno ni blo, izmėjati ali po grivah
Polje deliti; služili so óbčini; sama je zemlja
Blagovoljniše vse brez pripomoči rodila.

Uni ³¹⁾ je hud otròv dodál gadjadi nevarni,
Ter poslal volkòve na plen in morje pobunil, 130
Medovino vzel pa listju in ogenj umaknil,
Tudi velél, da vseda se vino, tekóče v potocih:
Da polágoma trud zmišljaje dobíl bí koristnih
Umetnij in učil se v brazdah pridélati žito,
Ter iz kreména žíl zakriti vkresati si ogenj. 135

Tedaj so spervega bark izdólbenih vidile reke,
Zvezdam tedaj je dal svoj broj in imena pomorec:

³⁰⁾ Gruhi ali žerjavi, ki so prihajali iz merzle Tracije, od
reke Strimona. Na njenih bregovih je bivalo nebrojno gruhov.

³¹⁾ Uni t. j. Jupiter, ki je bil svetu poslal nadloge, nevar-
šine in razne potrebe.

Gostosevke ³²⁾, deževke ³³⁾, Likáona Búrarca ³⁴⁾ svetla.
 Tedaj je s próglami zver lovíti in mamiti z limom
 Znajdeno blo, s hertmí pa obkóljati gozdnate hribe. 140
 Eden udarja tù z metávnico reko široko,
 Kjer je glob; vlak vleče okápljani drugi v pomorji.
 Tedaj so jeli železo kováti in óstriti žage,
 (Kajti prej so cépili les razpokli z zagozdo),
 Tedaj so znašli še druge stvari. Marljivo početje 145
 Zmaga vse in nuje pritísk ob hudih zadevah.

Perva je Cérera učila ljudi, orati z železom
 Zemljo, ko želoda ni blo, maginje ³⁵⁾ po svetih
 Gajih pomanjkalo clo, in hrane Dodóna ³⁶⁾ ni dala.
 Kmalo je žitu došel svoj zleg: obgrizla je klasje 150
 Rija hudó in leni osát stermèl je po njivah.

³²⁾ Gostosevke = Plejades (Siebengestirn) na zatilniku bika
 v zverincu; na Krajskem jim pravijo tudi „vlastavice“, na
 Hrovaškem „Vlašiči“. Lepa pripovedka o vlastavicah je
 domá na Hrovaškem. Ondi namreč iná ljudstvo zvezde vla-
 stavice za Vile ter pripoveduje, da so nekdaž oné hodile
 po zemlji pevaje in kolo igraje, kakor to dan današnji delajo
 hrovaške devojke, koje sedmero na broju pod imenom:
 „Vile ladarice“ okoli hodijo od Jurjeva do Ivanja. Odkar se
 je preménil svet (največ po veri kerščanski), zapustile so Vile
 našo zemljo ter se nastanile v zvezdah. Kot takšine igrajo še
 zdaj vsako noč svoje kolo po svetlem zvezdišču, pa to le te-
 daj, kedar jih ljudje za oblaki skritih ugledati ne morejo.

³³⁾ Deževke = dežonosne = Hyades.

³⁴⁾ t. j. zvezda medvedica na severnem nebu.

³⁵⁾ Maginje (arbutus unedo Erdbeerbaum), ki raste po
 Italiji, Dalmaciji in po Grekiji obilno.

³⁶⁾ Dodona v Epiru s slovečim dobovjem in preročiščem.

Setve omágajo sploh, rodi bodljivo se germje,
Tórica s gložjem vred, in v blesketečih saditvah
Vladata škodni ljulj in jalo vo bilje glošinja.

Torej če s pralicó pomnjív zemljišč bi ne plevil, 155
Al ne s klepétom ptíc plašíl, al moklemu polju
Sence ne vzel s kosó, dežjà ne z obéti izpròsil:
Joj, zastónj bi gledal kup veliki sosédov,
Lazil v gozd, ter si tažil glad pod strésenim
hrastom.

VI. Naj od orodja povém, ki ga jaki trebujejo
kmetje, 160

Brez katerega bi sejati ne mogli ne žeti.
Pervo je lémez in težko drevó skrivljénega pluga,
Kola počasno tekoče zatem, logínje ratárstva,
Trénice, mlatovila in krampi nemerne tegóte;
Potlej verbni pletér, Celéjevo³⁷⁾ borno pohištvo, 165
Lése maginskih tert in Jáhova tajna vejáča³⁸⁾:
Tó-le vse dobávi si prej ter hrani opazno,
Če dostojne je hvale ti mar blažénega polja.

Zgodaj že naj v gozdu se brest za ralico sključa
Močno napét, da priliče dobí krivotnega pluga;
Osem črevljev dolg se gredelj tisti pridéne, 170
Dvojih ušés, opláz pa previdi se z dvójnatim herbtom.
Lipo posékaj prej za jarem, iz bukve visoke
Bo ročník, od zádja ki voz vertéti pómaga;
Verh ognjišča viséč naj lés pa skuša se z dimom.

³⁷⁾ Celej je bil oča Triptolemov.

³⁸⁾ Jahu ali Baku posvečena vejáča.

Mnogo vodil dedóv bi utegnil ováditi tebi, 175
 Ak ne bežiš in prostih bríg se ti znati ne toži.
 Treba je prej gumnišče s težečim poplániti valjem,
 Mésiti prav z rokó in z glino tèrditi krepko,
 Da ne klije plevél, ne popóka premágano praha; 180
 Potle še mnogo težáv ji pretí: pogóstoma miška
 Pod grudó nastavlja si dom in obílnico votli,
 Al pa kert berlavih očí si koplje ležišče;
 Najde v duplji se ureh al drugo zverinče, kakoršnih
 Zemlja valí; končá gromade nabranega žita 185
 Grizlica, mravlja takó, se bojéč, da ne strada priletna.

VII. Pazi skerbno na orehe, katerih se mnogo
 po gozdih

Zagrinjava v cvet in véje prigiblje dišavne:
 Ako je popkov več, rodí enako se žita,
 Ter če obilen mlat doiti z obilno vročino;
 Širi bohótno se pak premnógega listja osenče, 190
 Mlatijo klasje zamán, le plev bogato, na gumnu.

VIII. Sémena vidil sem omákati mnogo sejavcev,
 Ter jih s šalíntrom prej in s černo polivati murgó,
 Da krepkéji bi plod mamljivo lupinje napólnil, 195
 Ter ob ógnjicu tud sočívje se várilo mehko;
 Vidil sem zbrano dovélj in dolgo pregledano zernje
 Podivjáti se clo, če vsakega léta ni brižno
 Kmet z rokó najboljega zbral. Takó se zgrominja
 Vse po naróku na zlo, in nazád gredé se potóni: 200
 Ne inako moževi, ki komaj barko je proti
 Reki priveslál, če naróči otèrpnete, naglo
 Zgrabi ga, vleče seboj ga deréči vertin'c po vodóvji.

IX. Paziti moramo dalje tudi na zvezdje Buróvša,
Na kozličkov izhód ³⁹⁾ in blišč gorečega zmaja ⁴⁰⁾: 205
Kakor ki, veslaje domú skoz burno valovje,
Morski prepád poskuša in ostrižišče Abída. ⁴¹⁾

Ko je Vaga noč pa dnú zednáčila ure,
Ter v sredini za luč in tmino ločila okolje,
Vprezite vole tedaj, možjé! ječmena sejajte, 210
Dokler poslednji dež nevgodnega mraza ne pride.
Tudi nasetvo lanú in mákovo zernje je doba
Podorati sedaj, in tako se truditi s plugom,
Ker je pozemlje suhó in ker oblaki visíjo.

Bob pa séj pomlád; tud tebe, metelka, pre-
jéma 215

Naj zrahljani ogón, in prosú gre letno sejanje,
Kedar Bik ⁴²⁾ bliskéč je z rogóvoma zlatnima léto
Bil odperl, in Pes nasprótnemu zvezdju se vmaknúl.

Ak za pšenično sév in čversto lí piro razórješ
Plodni orál in zernja samó pridélati hočeš, 220
Čakaj, da Plejáde se prej potónijo rano,

³⁹⁾ Dve zvezdi na levi roki voznika, katerih pozni zrhod konec kimovca je opominjal na burjo in dež.

⁴⁰⁾ Svitlo zvezdje med velikim in malim medvedom.

⁴¹⁾ Abidos, grad na maloazijskem bregu Hellesponta, Sestu naproti; dan današnji stoji ondi čvetero sila važnih terdnjav, Dardanelle imenovanih.

⁴²⁾ To nebeško znamenje imá na verhu svojih rogov svitlo zvezdo ter vzbaja 12. malega travna; njemu na nebu nasproti je veliki pes (lat. Sirius).

Da se gnoziška zvezda ⁴³⁾ Venca gorečega nagne,
Prej ko razóru podáš pripravnega sémena, prej ko
Zemlji neradovoljni hitiš up letni zročiti.

Mnogi počénjajo tud pred Maje ⁴⁴⁾ zahodom, al óne 225
Mami pričákana žetev sploh z ničémernim klasjem:

Ljubiš li pak grahórko sejáti in borno pasulje,
Ter je tudi gojítve ti mar egíptovske leče,
Razumljiv prerók bo tebi Boót ⁴⁵⁾ na zapadu;
Loti se koj in séj do srede prihodnega mraza. 230

Torej gré okrógljato tír po nebeškém obóku
Zlato solnce vedno skoz dvanajst zvezd na višavi.
Pásov imá petró nebó, zmed kterih je eden
Vedno goréčega solnca rudéč, suh vednega ognja;
Dva, ki okól severne osi pa južne ležita, 235
Krije sinjklati led in moči ju temno deževje.
Dva, med srednjim in merzlíma pak, sta bornim
umérnim

Dopušcéna po volji bogóv. Pót gré med obema,
Kjer poprečni red známénj vertí se nebeških,
Kakor svet se do Skutíje gòr, do ripéjskega ⁴⁶⁾
berdja 240

Dviga visok, propada viséč do libíškega juga.

⁴³⁾ Perva svitla zvezda drugega reda, dragi kamen v Ariad-nini kroni imenovana.

⁴⁴⁾ Maja = perva zvezda med gostosevci.

⁴⁵⁾ Bootes tudi medvedovarh in po svoji najsvitlejši zvezdi Burovš imenovan.

⁴⁶⁾ Skutíja in ripatske gore zaznamujajo tu krajno severno mejo zemlje, kakor Libija v Afriki južno polkroglo unstran ravnika.

Teme ono molí čez nas; pa južnemu blizo
 Pod nogámi je glob tmináv, so duše pokojnih.
 Unemu vije se krog orjákinja zmija nagibno,
 Prehajajo potoku enako medvédice dvoje, 245
 Dve medvédice tam, boječe topíti se v morje.
 Tamkaj, marnja ljud, al' smertnotilja leží noč
 Vedno, in gosta v njej je brezsvetlobna temôta;
 Ali od nas Avrora beží, dovede pa dan tje ⁴⁷⁾;
 Ko je pa nas nadáhnilo Jutro s sopéčimi konji, 250
 Prižigava ruméni Večer tam pozno svečavo.

XI. To nam dá obnebja majávega razne pre-
 membe

Véditi prej, to žétvin dan in dôbo sejatve;
 Tudi kedaj veslati bi bilo po morji nevarnem,
 Kdaj brodovje oróženo tudi odmákniti bregu, 255
 Ali kdaj v gozdu zrelo dovélj posékati smreko.
 Vsaj ne zastónj ne gledamo zvezd zatóna in rojstva,
 Tudi ne gódine sploh v čvetero raznih premembah.

Ko mrazljív liják bi poljedelca zadèržal,
 Mnogega kar o prisojnih dneih bi v sili prenáglil, 260
 Pospešuje domá. Ratár ostruje si terdi

⁴⁷⁾ Nekteri učeni možjé Grekov in Rimljanov so terdili, da ste na skrajnem južnem koncu zemlje vednotilja noč in gosta temôta; drugi so basnovali, da Avrora, vernivši se od nas, dan prinaša južnim krajinam; ko je pri nas jutro, začenja se ondi zarja večerna. Avrora, po greški Eos, bila je boginja zarje. Dviga se na jutro z ležišča, stopi v zlati, z belima konjičema napréženi voz ter se pelje v bagreni obleki, na čelu gorečo zvezdo, v roci bakljo, kviško na nebu, pred svojim bratom, to je, pred solncem, Helios imenovanim.

Lémeža topega zo^h; votli zmed debela korita
 Ali pritiska živini znak in broje kopícam;
 Drugi potanjšajo kole in dvozubáte podavke,
 Ali pa verbovih véz pripravljajo gibkemu tersu. 265
 Zdaj je splétati čas kopinje v lahko pletívo;
 Zdaj sušíte ob ognji pridelk, zdaj meljíte ga s kamnom.
 Tudi ob praznikih kaj počínjati, rado dovólji
 Božja pa svetna oblást. Ne bogočastje ne brani
 Odpeljati vodé ali s plotom ovárvati njive, 270
 Ptice kovarno zasedováti, požigati ternje,
 Ali pa črede ovác u zdravi kopati reki.

Često tovóri selán oslička počasnega ledju
 Sadja al olja pridelk; vernivši se pelje klepáni
 Kamen al čerukljate smole komád iz mesta na
 dom si. 275

Luna podélila sama je dni, o kterih je bolje
 Őiniti kaj; dne pétega vari se! Kralj se je tmíne
 Tedaj rodíl z Ljutícami⁴⁸⁾ vred; grozivno Zemlja
 Kója pa Jápeta dala na svit in vruga Tífonta,⁴⁹⁾

⁴⁸⁾ Kralj tmíne t. j. Pluto ali Hades, vladar mertvih in pozemeljskega svetá; — Ljutíce (furiae) so bile hčere noči.

⁴⁹⁾ Basnovali so Greki: Ko je Jupiter kraljeval na nebu, vstali so Títani in Giganti proti njemu, da bi ga pahnili s prestola nebeskega. Doseči so hteli dom visocih nebes. V ta namen so kopičili góre visoke: Oso, Pelijon in šumoviti Olimp, da bi siloma osvojili zvezdnati grad ter pregnali Jova z njegovima bratoma in sestrami vred. Trikrat so ponavljali naskok; trikrat je Jupiter raztrešil navaljene goré z gromsko strelo, ter pod razvaline hribov pokopal orjaške naskakovavce. Pevce imenuje le dvojico Títanov, Kója in Jápeta, in enega

Tud orjakov plod, ki nebó se zarotil razdjáti. 280
 Trikrat skušali so na Pélion staviti Oso,
 Lej, pa Osi na verh gozdnáti Olimp zavaliti;
 Trikrat oča s streló raztrupil je zgrajene hribe.
 Blag je sedmi dan po desetem, terte saditi,
 Vòle lovíti in jármíti jih, tud nitje za tkanje 285
 Vréditi; Bogu je bolji deveti, protívniši tatbi.

Mnogo se bolj ob hladni noči dognati utegne,
 Al ko za rana je svet narosila juterna zvezda.
 Bolje po noči je sternje kosíti, po noči subotne
 Travnike; vsaj ne manjka nočém prijetne močave. 290
 Marsikdo bedí pri svitu pozimskega ognja
 Pozno domá, ter ceplje si baklje z ostrim železom;
 Drúžica pak, lajšaje si dolgo delo s pevanjem,
 Premetava o tem skoz nitje snovávnico jarno,
 Ali zavrè vlagóst presladkemu moštu nad ognjem, 295
 Kteremu z listjem val popéni kipéčega kotla.

Žito rumènkljato pak se dožanje o dnevni vročini,
 Ter o toplih dneh je mlatiti klasje na gumnu.
 Slečen oráj, sėj slečen; oráč praznuje po zimi.
 Ko je mraz, uživajo kmetje navadno pridelkov, 300
 Ker obhajajo med sebój gostije veseli.
 Vabi doželeni čas in bríg odveže selane:
 Kot če polne blagá dospéle v lukó so ladje,
 Kermam otéti pomorci zato so natáknili vence.

Giganta, grozovitega Tifóna (pošast strahovito, ktereje je bilo 100 pozojnih glav in 100 orjaških rók.) Pravijo, da ta velikan pod goro Etna leží; ko se obrača ali steguje, potresa se otok sicilski ter šine ogenj iz hriba etnéjskega.

Tedaj je vgoden čas, želòd otrésati hrastom, 305
 Lávora jagode brati, oliveke pa mirto rudečo;
 Tedaj žerjavom zanke, jelénom stavljati mreže,
 Zajce uháte loviti al divje zalézvati koze,
 Konopljeno sukaje motvóz balearske lučavke,
 Sneg ko visòk leží, ko led poganjajo reke. 310

XII. Kaj li omenjam olúj na jesen in burnega
 zvezdja?

Tudi, kedár je kraji že dan in leto miléje,
 Kakšin opáz je možém? pomléd ko beží o deževji;
 Kedar v klasji vže sejatva stoji na livadah,
 Zernje mlékavo pak v zeleni se biljki napenja? 315
 Večkrat sem, ko je ženca ladánj'c na rumènklyato njivo
 Peljal bil in že ječmen žel od kerhkega vlata,
 Vidil od vsikód prilrumeti bitve viharjev,
 Ki so zèrnati plod, izrút najspodnjemu svetu,
 Ter pograbljen v zrak, razvéjali: kakor olúja 320
 Stéblica lahke podí vihaje pa plevje leteče.
 Tudi dohaja včas na obzorji sila vodovja,
 Ino strašni vibár gromádijo s tmíno deževno
 Zbrani soparji višáv; oblák se preterga na nebu,
 Ter veseli pridelek in volov dela potóni 325
 Grozni nalive; prekopi se pólnijo, vode po strugah
 Kviško derô, in morje kipí v šumečih zalivih.
 Oča nebéški, ⁵⁰⁾ sred oblakov, bliska z gorečo
 Rokó strašno navdòl, da trepetaje vesoljni

⁵⁰⁾ Oča nebeški t. j. Jupiter. Basnovali so davni narodi, da Jupiter, bog nebá in zemlje, na Olimpu, visòki gori med Macedonijo in Thesalijo, sred tamnih oblakov sedeč, navdòl bliska in germí, pa treska v bližnje verhe ali goličave.

Maja se svet; beži zverad, in serca človeške 330
 Ljudstev sploh trepetájo strahú. Gromóvnik udarja
 Ali v sveto goró, al v Rhódope, ali v keravnske⁵¹⁾
 Verhe s strelo; ponavlja se jug in gosto deževje;
 Zdaj dobrove o burji doné, zdaj morske obáli.
 XIII. Tega bojéč, na luno glej in zvezde ne-
 beške: 335

Kam Satúrnova⁵²⁾ luč po skrivnih potih zahaja,
 Kakšin obód Merkúr, svetlost ciljenska, pretava.
 Pa pred vsim Bogá poštúj, in godišče velike
 Cèrere rad praznuj, žertvaje vesel na livadah,
 Ko je mraz po zimi minúl, proletje že jasno. 340
 Tedaj so jágnetá tolste, tedaj najmileja vina,
 Tedaj je sladek sanj, obsenčje pa gosto na hribih.
 Naj ti vsa mladčád selanska se Cèreri vklanja,
 Kterej sterđico v mleku topiš in v vinu preblagem.
 Trikrat naj zakòljnica gré krog setve darivna, 345

⁵¹⁾ Gora Athos je polotók v Macedoniji, med strimon-
 skim in thermejskim zatočjem; dan današnji ji je ime Sveta
 góra, po grški: Άγιον ορος, po talianski: Monte santo.
 Deržavica je zdaj miniška, hranišče davnoslavenskega kništva-
 Rhodope, pogorje v Thraciji, oddelek balkanskih gorá (zdaj
 Despoto.) — Keravnski verhovi, predgorje med Epirom
 in med Ilirijo (zdaj Monte della Chimesa.)

⁵²⁾ Saturnova zvezda, ki se suče od solnce silno daleč;
 tedaj dokončuje se le v 29 letih svoj tek okoli njega; Mer-
 kur nasproti je solncu najbliži, zatorej se imenuje svítli ali
 goreči. Od slovečega svetišča na ciljenski gori v Arkadiji,
 kjer so Merkurja posebno častili, mu je bil priimek: ciljen-
 ski ogenj.

Ktero vesoljni zbor in ukaje sprevaajo drugi,
 Glasno na dom klicaje si Cèrere. Tudi nobeden
 Naj poprej serpu ne nastavlja zrelemu klasju,
 Preden Cèreri ni, z dobovjim listjem ovenčan,
 Prosto zarájal bil in žetvine pesmi prepéval. 350

XIV. Da pa letó po gotovih prikaznih bi vediti
 mogli,

Spárico tudi in dež, in zimonosne viharje
 Vrédiť oča je sam: kaj Luna spominja mesečna,
 Kteremu zvezdju potihne da jug. Ko bi pázili večkrat
 Kmetje na tó, imeli bi bliže hlevov živino. 355

Vedno prej, ko burja navstane, jame valovje
 Morja nemirno kipéti in čuti se pokanje molklo
 Suhih véj po goréh, al kraj bregovja se gneti
 Šum valóv, in hrušč prične naráščati gozdov.
 Tedaj gotovo pritók ne zanaša vpógnjeni barki, 360
 Ko iz oserčja vodě potapljavci utékajo naglo,
 Ter kričé na kopno bité; ko ptice povódnje
 Rane na suho gredô, in čaplja, domanje močirje
 Zapustiv, na viš letí v oblake visoke.

Večkrat tudi ko žuga vihar, se gleda na nebu 365
 Zvezde nenádoma pasti, potem skoz tmíno ponočno
 Plamenitih pa rajd bleskòt se vleči za njimi,
 Večkrat lahkinó perje letéti in listje begóče,
 Ali poverh vodá plivaje se gibati perje.

XV. Ako bliska se kraj okrutnega Sévera,
 tud če 370

Jug germí pa dom zapadnika; polni se rovje,
 Plavajo njive vse, in vsak ladjár na pomorji

Jadra spustiti biti. Dež paznih nikol ne prepada.
 Ali žerjavi bežé, ko vstaja, v nizke doline
 Spod' ne bá pred njim; al kravica, kviško gledaje, 375
 Z otvorjenima zlo hliptá nosnicama takrat.
 Ali bregúlja okóli ribnjakov čivka letaje;
 Tudi v glibu pojô njih vedno zatóžnico žabe.⁵³⁾
 Večkrat mrav iz jám notranjih jajčike nosi,
 Stopkajóč po ozkih potéh; tud pije visoka 380
 Mávrca; tudi od njiv v veliki vojni bežé se
 Dviga vranov trop, hrupéč z goščatimi krili.
 Lej še mnogo povodnih ptic, in ktere po njivah
 Krog močvirnih obál prebivajo reke Kaistra,⁵⁴⁾
 Kak za stavo si tam omakajo krila obilno, 385
 Vtikajo glavo v valove in sopet tekajo v vodo
 Ter igrajo med sabo, potaplja se v vodi.
 Takrat kliče za dežjem z glasnim gerlom tud vrana,
 Ktera se sama okól po subem prođu prehaja.
 Tudi devojke celò, ki predejo volno po noči, 390
 Vejo ugániti dež, kedar v oljenki goreči
 Vidijo iskrati plam in gobato rasti netilo.

⁵³⁾ Žabe po kalovinah vtrinjajo vedno svojo žalostnico. Pripoveduje greško basenstvo, da je boginja Latóna, potovaje nekđaj po zemlji, došla tudi v pokrajino Licijo. Silno žejna je poprosila ondotne seljake za pitek vode. Odrekli so ji neprijazneži prošnjo. Razjezena zbog tega jih je premenila v žabe ter obsodila v močvirje, da tam bivajo in ragljajo na veke.

⁵⁴⁾ Reka v Lidiji, ki se je na široko razlivala po slovečih taziških poljanah in delala velike močvirja. Brez števila labudov je bivalo tam.

XVI. Tudi ne manj po dežji zamóremo solnce
in jasno

Vreme previditi kmal in po pravih ugánjati znamenjih.
Kajti ne vidi tedáj svetlóst se potámnjena zvezdam, 395
Luna se dvigajóč ni zavézana solnčnemu svitu;
Tudi ne gledamo tedaj kosminja plavati v zraku;
Tudi ne razkriljujejo se udómei na bregih
Proti toplemu solncu obérnjeni, ne na dvorišču
Stresajo svinje domače okoli razritih otépov. 400
Megla pa bolj med hribje beží ter krije livade;
Sova, ko solnčni zahód na visokem gleda sleménu,
Bode zastónj svoj tužni klic razlégala pozno;
Verh obzračja pak pokaže kregulj⁵⁵⁾ se visoko,
In za rudečkljati vlas mu spokoruje se Skila. 405
Kamor ona beží ter s hábama nebje prešine,
Lej, zlohóten in ljut jo nasleduje po zraku
S krilmi šumeči kregúlj; kjer kregúlj se povzdignil
je v zračje,
Nagloma una beže s perútama nebje prešine.
Vrani ponávljajo zdaj svoj krik iz polnega gerla 410
Tri — al širikrat pogósto v visocih ležiščih,
Čez navajenost neznanega slastja veseli,

⁵⁵⁾ Po basnoslovji je bila ta grabežljiva ptica nekda j kralj megarski, po imenu Nisus, ktere ga moč je bila v njegovih laséh (kakor bibliškega Simsona), in to v edni bagreni vitici verh temena. Na tej vitici je viselo njegovo življenje in osoda kraljevine. Hči mu je bila Skylla, ki je bila, ker je očeta izdala, v morsko ptico spremenjena, oča nje pa v kregulja, ki jo vedno preganja.

Med seboj med listjem šumé; je ljubo, po plohi
Zopet mali zarod in sladke gledati gnezda.

Jaz ne menim tû, da njim je po božji delitvi. 415

Dub, al da razúm, čez osodo visok, jih oživlja:

Ampak, berž ko vihar in majava moča nebeška

Zbrala si drugo pot, in Jupiter, topel ob jugu,

Kar je potanjšano bilo, zgosti, kar gosto, pa stanjša,

Menjajo tudi podobe se duš in čutijo grodi. 420

Zdaj inak, inako tedaj oblače ko veter

Goni seboj. Zatorej ptičev petje po poljih,

In veselje govéd in glasno ukánje krokárjev.

XVII. Ako ti solnca tečaj pogledaš in razne
premembe

Lunine, nikdar tebe ne bo prevariti mogel. 425

Drugi dan, ne jasne noči te lukavščina vkani.

Kedar Luna ponovljeno luč iz novega spravlja,

Ino tminavi zrak z mračljivim objemlje si rogom,

Žuga na polji in morji možém nezmerno deževje.

Ako rudécina njej obráz prevleče deviška, 430

Veter bo; rudí zmir vetru zlata se Luna.

Ko na četerti tekaj (in to je znamenje gotovo)

Čista na nebu gré, ne toporogatega lica,

Manjkajo ves ta dan in dneve, ki temu sledijo,

Mesca vesoljnega čas, vetrovi in hudi nalivi; 435

In v obét poklanjajo tedaj ladjarji na bregu

Glauku mogočnemu dar in Panopéji ⁵⁶⁾ boginji.

⁵⁶⁾ Glavkos, Panopeja in Melikartes = varhi pri-
morij.

XVIII. Solnce tudi vzhajaje in ko krije se v morje,
 Znamnja dajè; tud solncu sledé najvérníše znamnja,
 Ktere zjutraj poda in kedar vstajajo zvezde. 440

Kedar dan se zori, ter pégato solnce prihaja,
 Skrito pod megló, in na pol z okrogom uteka,
 Bati se bode dežjà; zakaj verh morja prihruje
 Južni vihar, ki drevju je ljut, in setvam in čredam,
 Ali če pred lučjo spod tme oblačne se žarki 445

Skrižem delijo ali pa ko Avrora se blede
 Dviga, Thitona moža pustivši rumeno ležišče; ⁵⁷⁾
 Joj, zastonj tedaj brani lozovina blagemu grozdju:
 Gosta po strebah hrupéč se usiplje nevsmiljena toča.

Tega tedaj, ko solnce že pot končaje zahaja, 450
 Spomniti se bo v prid; zakaj na solnčinem licu
 Vidimo mnogokrat se inake preminjati barve:

Sinja je znamnje dežjà, ognjena vzhodnega vetra;
 Berž ko pa pege hité se rujnemu méšati ognju,
 Vidi se kmalo po vetru vse, in v plohi tekoči 455

Plavati. Naj mi nobén ne svetje, na morje taisto
 Noč se podati al sidrenjak odvézati bregu.

Če mu je svitel obod, ko dan nam solnce donaša,
 Ter odpelje ga spet, ni se bati oblačnega nebja:
 Kajti čist severo-vzhod pihljal bo po gozdih. 460

Zadnjič, kaj dopelje večér, odkod nek osolnčne
 Piš oblake podí, kaj jug mokrotni namenja,

⁵⁷⁾ Avrora = zarja; Thiton njen mož, ki je bil pozneje v kobilico spremenjen, ker mu je bila naprošena nesmertnost veliko breme.

Bode ti solnce prerok. Kdo če dolžiti prederzno
Solnce laži? Ono naznanja, da tajno nabune
Bližajo se, da kovarstvo in skrite naraščajo vojske. 465

XIX. Solnce še milovalo je Rim po Cesarjevi
smerti,

Ko je lepi obraz v tamotno rujavino skrilo,
Da so vedne noči zločinski narodi se bali.
Ta čas dalo pozemlje je clo in morsko valovje,
So zlokobni psi ter nepozdrávljene ptice 470
Znamnja dajale. Kolkrat smo vid'li na njive Ciklopov⁵⁶⁾
Ognjoplodnega Etna kipéti iz počenih žgalnic,
Krogle goreče valiti in raztopljeno skalovje!
Šum je oroženih vojsk Nemčija na nebesu celem
Slišala; verhi planin trepetali so čudnemu tresu. 475
Tudi se čul je pogosten hrup po tihih šumavah,
Blede zapazili so duhove čudnih prikazni
Sred tminavne noči; clo marnovala živad je,
Grozno zares! Vode se vstavljajo, zemlja popoka;
Slonova kost solzi v svetiščih, poti se kovina. 480
Gozde je gnal seboj, verteč jih v teku prestrašnem,
Pad, kralj laških vodá, dervil po polji širokem
Črede s hlevi je vred. Bilo je onega časa
Viditi tud, da drobje živali pretilo je grozno,
Da vodnjakom kri je cedila se: noter u mesta 485
Je razlegalo se volkóv ponočnih tuljenje.

⁵⁶⁾ Davni narodi so basnovali, da je v gori Etni delavnica Vulkanova in Ciklopov. Ciklopi pa so bili velikani z enim očesom sred čela in ljudožerci, ki so okoli goreče gore Etna po špiľjah in votlinah živeli.

Nikdar prej ni toliko krati na nebu se vedrem
Bliskalo, toliko krati ne strašne gorele repače.

XX. Drugokrat je tedaj ugledalo mesto Filippi
Rimske si vojne vihrati nasproti z enakim orožjem; 490
Tudi bilo nebeškim zlo, da kri je že naša
Dvakrat Emathije⁵⁹⁾ plan in Bálkana polje gojila.
Vedi pa, dojde gotovo čas, ko po unih okoljnah
Najde selan, pozemlje s krivitim plugom oraje,
Rimcev orožje v dnu, ki ga ostra prejedla je rija, 495
Al da s težkim krámpom udari na prazne čelade,
Ter orjaškemu hrođu se čudi v skopanih gomilah.

XXI. Varhi, bogovi očinski, pa Romule,⁶⁰⁾
Vesta⁶¹⁾ premati,
Ktera tevérške⁶²⁾ vodé in rimsko domovje varuješ,
Temu mladenču ne branite vsaj, pogubljeno carstvo 500
Rešiti! Vsaj smo dosti s kervjó terpeli za budi
Verolomstva spokor trojanskega Laomedonta!⁶³⁾
Davno ta nam poslopje nebes zavida, o Cèzar,

⁵⁹⁾ Emathia, nekdanja pokrajina macedonska, pozorišče domače vojne med Cezarjem in Pompejem. Balkana polje, podberdje in široka ravnina pod pogorjem Balkanom, na kateri je stalo mesto Filippi.

⁶⁰⁾ Romule (vak.) = Romul, utemeljitelj in prvi kralj rimskega mesta.

⁶¹⁾ Vesta, hči Saturnova, je bila boginja ognjišč in ognja, torej tudi domanjosti sploh.

⁶²⁾ Reka Tever, ktera mimo Rima teče.

⁶³⁾ Laomedon je bil predzadnji kralj trojanski. Ko so zidali mesto Trojo, pomagala s'a tudi Apollo in Neptun za obljubljeno plačo. Ko pa kralj Laomedon ni hotel njima po-

Nedovoljno da mar ti je slavo dobitja na zemlji:
Kjer sta pravo in krivda napak, vojsk tol'ko na
svetu. 505

Toliko verst zločinstva, pa vrednemu plugu nobena
Čast; kjer njiva žaluje po njej odvzetih oračih,
Ter v okoren meč prekávajo krive serpice.
Tú pripravlja nam Evfrat boj, Germanija tamkaj;
Mesta, sosedsje celó, lomivši zavezne pogodbe, 510
Grejo se vojskovat; pretí Mart⁶⁴) celemu svetu:
Tako dirja četver, ko je bila ogradam utekla,
Krog in krog; vozník zastonj napenja vodiljko;
Hitro ga k nji nesó, in vprega ne gleda na berzde.

dati zaslužnega plačila, morali so Trojanci ter celo Rimljani, kot naseljniki trojanski, terpeti veliko zavoljo prelomljene obliube.

⁶⁹⁾ Mart = bojni bog Rimljanov.

Poljedelstva druge bukve.

Drevje- in sadjereja.

Zapopadek.

I. Prehod k drevje- in sadjereji. II. Pozivanje Baka. III. Razplod drevja. IV. Umetni način drevje množiti. V. Podbuda k saditvi drevja. VI. Poziv Mecenata. VII. Važnost drevjereje. VIII. Gojenje umetnih dreves. IX. Razloček med popčanjem in cepljenjem. X. Različnost drevja in germovja. XI. Dika Italije (episoda). XII. Nauki o vlastitosti zemlje. XIII. Znamenja različnih bern. XIV. Posebne pravila za vinstvo. XV. Nasadba tert pe vrtih in nogradih. XVI. Globokost jam in razorov. XVII. Čuvanje za ohrambo. XVIII. Doba za polaganje tertnih sadik. XIX. Dika pomladi. XX. Ravnanje o presajanji sadik. XXI. Strežba tertam po presaditvi. XXII. Odlistanje tert. XXIII. Ograditev nograda. XXIV. Veselice o Bakovi godišnici. XXV. Prekopanje in opetovano listanje tert. XXVI. Ložerja gojitva oljke. XXVII. Hasnjivost drevja in germovja. XXVIII. Dika selskega življenja. XXIX. Ljubav pesnikova do naravoslovja. XXX. Dika modroslovja. XXXI. Različje življenja selskega in mestnega. XXXII. Starodavnost selskega živetja. XXXIII. Sklep.

I. **T**ol'ko naj o težanji polj in zvezdji nebeškem.
Tebe popevam zdaj, bog vina, sajenke tudi

Gozdne s teboj in plod počasi rastoče olejke.

II. Tu sem oče Lenaj¹⁾! Darov, lej, tvojih je
tukaj

Polno vse; zori ti jeseni grozdjenesoči
Vinograd ter se v polnih kadéh bendiva ti péni; 5
Tu sem, oče Lenaj! sezuj obutev in spusti
Gole stegna z menoj v novo prešano vino!

III. Spervega zaplodi naravno se drevje različno.
Kajti nekoje prihaja na dan prav samo po sebi 10
Brez nasilja ljudi, ter omeja livade in krive
Reke okol: kot mehko rakišje in gibčina žuka,
Topol in verbovje sinje z modrelimi listi.

Drugo drevje iz padlega pak semena poganja:
Kostanj raste visok in hrast, veličansko po gajih 15
Jovu posvečeno drevo, ki Grekom je bilo preroštvo.
Iz korena rodi mladičje se drugim obilno:
Kakor črešnjam in brestju; pa clo lovor Parnasov
Dviga se, majhen berst, v nemernem osenčji rodice.
Tako je v prvo množila narav; od téh zelenijo 20
Vse plemena gozdov, germov in blaženih gajev.

IV. Druge načine po skus razkril po lastnem je
hođu.

Scimke je taj, odvzete maternemu nježnemu deblu,
Pridno v jame sadil; taj veje v njivo zakoplje
Ter navskriž razklane kolé in šiljate stebila. 25
Drevje pa drugo želi položnic doli do zemlje,
In pa mladih sadik v lastnem domu živečih.

¹⁾ Lenaj je bil priimek Bakov.

Drugo celo pogreša koren; od verha potega
Vejo trebitelj dol in varno zaupa jo zemlji.

Da, cepljenemu trupu celó, kar javiti čudo! 30

Pomoli se oljkin kal iz terdega sterža.

Tudi je viditi nam, da veje nekojega debela

Prosto v druge gredó, da vcepljena bruška donaša

Jabelka clo, in kamnati dren rudečí se po slivah.

V. Hajdite taj in učite dreves različne se reje, 35

Kmetje vi! z žlahnjenjem omilite sadje ogavno;

Naj ne leží zemljišče lenó! Radóst je, gorice

S terto obsajati in odévati z oljkami hribe.

VI. Dojdi pa Ti, ter spolni z menojo pričeto lo-
titev,

Ti moj ponós, ti del najbolji vse moje slave, 40

Milostivi Mecena, podaj vetrila pomorju.

Jaz ne želim, okrožje vse objeti v pevanji,

Ne ko bi sto jezikov imel, stoternate usta,

Ali železen glas. Obal najbližnjih se derži,

Kjer doseči je breg. Mudil tó s pesmijo prazno 45

Tebe ne bom; bez ovinkov učim, bez dolgih uvodov.

VII. Drevje ko samohoté se v zrak dviguje pri-
sojni,

Raste nerodno zares, pa veselo ia krepko na kviško;

Kajti v dnu ga naganja narav. Pa tudi če kdo ga

Vcepi, premenjeno pak v priprave je jame položil, 50

Sleče divoki značaj; tud ako gojitva mu tekne,

Kamor umetnost koli ga vabi, sledi ne lenivo.

Tudi nerodni berst, pognál ki na znožji je debela,

Rad to stori, ko ga presadiš na prazno sadišče:

Zdaj ga listje duši ter senčajo deblove veje, 55
 Njemu, ki raste, pa jemljejo moč, in nosečega žgejo.
 Tudi drevo, ki vzdignilo se je iz padlega jedra,
 Raste počasi ter senco daje poznejim unukom;
 Plod se mu odrodi, poprejšine mezgare zabivši,
 Lej, in pticam v plen, rodi ters grozdiče borne. 60

VIII. Glej, da za vsako drevo ti je skerb, da
 vsako u jame

Položiš ter vedno krotiš z marljivim uporcem.
 Oljke vzhajajo bolj iz panjev, terte pa tud iz
 Grebenic; iz terdih klad poganjajo mirte.
 Terda se leska rodi kraj matere, tudi visoki 65
 Jasen in senčno drevó Herkuljevo listnate krone,²⁾
 Tudi očeta kaonskega hrast;³⁾ clo palma visoka
 Raste kakó, in jel, ki če viditi morske nagode.
 Grenki maginji se pak vloži orehovi cepič;
 Javori clo neplodni so jabelk zdravih veseli; 70
 Polna cvetú kostanja je bukva, sijal je pa jasen

²⁾ Drevo Herkuljeve krone je beli jagnjed (Populus alba.) Basenstvo pripoveduje, da se je glasoviti davnogreški junak Herkul, doveršivši mnoge junaštva, poslednjič podal v podzemeljski svet, da bi vlovil strahovitega peklenskega psa Cërbera ter ga pripeljal na podsolnčni svet. V ta namen si je ovenčal prej glavo z vencem jagnjedovega listja. O lovitvi Cërbera se je pa junak sila potil, da je v vencu listje prek čela obledelo potú na spodnjem naličju. Iz véjic tega venca je izrastel potem beli jagnjed, ki je bil vnaprej posvečen Herkulu.

³⁾ To je hrast Jova, ki je imel v Kaoniji (Epiru) sloveče proročišče.

Cvetja grušek; želod so hrustale svinje po brestji.

IX. Toda način cepljenja pa očkovanja ni eden: Namreč kjer spod kože na dan pribajajo popki Ter otanjšani lub prederó, se ozka zareza 75 Tvori v tistem gumbiču: tje naj se vtisne očesce Ptujega debla takó, da zaraste v sočnati liki. Vendar gladki prežagaj panj, razkolji nekoliko Po zagvozdiei les, na to pa vtekni mu žlahtno Vejico; trajalo dolgo ne bo, in krasno se dvigne 80 Veličansko drevó z obilnimi hvojami kviško, Novim mladikam se čudé in nelastnemu sadju.

X. Dalje ni rod edini dreves: ne jakemu brestju, Verbju ne, ledvencu še manj al cipresam idajskim. Tudi ne mastnih olivk ne rodi se edino le pleme: 85 Jajčaste so, dolgljate al grenkega soka debele; Sadje takó in vert Alkinov⁴⁾, različno je berstje Krustumink⁵⁾ in sirskih hrušek in libernic težkih. Lej, ne visi po našem drevji grozdje enoje, Kterega terga Lezb od vinovih loz tam v Metimni⁶⁾ 90 Saj je thaziških tert, saj tudi je belih marejskih; ⁷⁾

⁴⁾ Alkinoos, vnuk Neptunov in vladar Feakov na otoku Korciri je slovel zavoljo svoje gostoljubnosti pa sprelepih sadovnjakov.

⁵⁾ Žlahtne hruške, imenovane od grada Crustumium v Etruriji.

⁶⁾ Methymna je bilo glavno mesto otoka Lezba v egejskem morji.

⁷⁾ Thaziške terte = ki rastejo na otoku Thasos in marejske, ki so rastle okoli marejskega jezera (Mareotis) blizu Aleksandrije v Egiptu.

Mastnemu svetu le - te prikladniše, lahkemu une,
 Psitija, bolja v samotok in tanki Lagejec, ⁸⁾
 Kterima skor lebetajo nogé in oteža se jezik;
 Grozdje bagreno in zgodnje; kako pa pevati tebe, 95
 Rhetika ⁹⁾? Toda zato ne protiviti lozi falernski! ¹⁰⁾
 Terte pa tud aminejske ¹¹⁾ dajo najzdraviše vina,
 Kterim vstajata Tmol in kralj sam, vino fanejsko; ¹²⁾
 Drobni grozd argiški ¹³⁾, s komur drugi ne tekma,
 Bodi za kapljice tok, al bodi za dolgo hranitev. 100
 Tebe ne zamolčim, bogovom in gostbam ugodni
 Rhodiški ters, ¹⁴⁾ ne tebe debelega grozdja, Bumaste. ¹⁵⁾
 Vendar koliko verst, kakovih imen je, ni lahko
 Brojiti; tudi ni ravno v prid jih sešteti natanko.
 Kdor bi jih vedeti htel, hotel bi vedeti, koliko 105
 Peska zapadni piš nariva v libiški puščavi,
 Ali, ko vzhodni vihar silneje se vlega na ladje,

⁸⁾ Psitija in Lagejec = močne gerške vina.

⁹⁾ Ta terta je rasla okoli Verone, Kome in po južnem Tirolu.

¹⁰⁾ Falernsko vino je bilo vino prve verste, ki je raslo po prisojnih goricah blažene Kampanije.

¹¹⁾ Aaminski ters, prvotno v Thesaliji doma, je bil po naselnikih presajen v Italijo.

¹²⁾ Greško imenitno vino od Fane na južnem predberdji kioskega otoka.

¹³⁾ Je rasel v greški pokrajini Argos in je dajal obilno belega vina, ki se je mnogo let zderževalo.

¹⁴⁾ Zlahtno vino, ki so ga Rimljani konec slovesnih gostij postavljali na mizo.

¹⁵⁾ Terta s posebno debelim grozdzem.

Zvediti, koliko jonskih valov se valí do primorja.
 Vendar vsaki kraj ne more donašati vsega.
 Ob vodéh se verbje rodi, po groznih močirjih 110
 Jelšina; verh kamnitnih gorá neplodni limovci;
 Morski breg je vesel mirtink; prisojne gorice
 Ljubi vinov bog, polnoč in zimo pa tisje.
 Lej obdelani svet do skrajnega polja selanov,
 Bajte vzhodnih Arabov tam, tu šarne Gelone: ¹⁶⁾ 115
 Drevje ima razdeljen dom. Le Indija černo
 Ebenino rodi in tamjanov germ le Sabeja.
 Kaj ti omenjam balzama še, ki ga mirisne debla
 Spuščajo? Kaj bobulj zmir listajočih ¹⁷⁾ Akanthov?
 Kaj šumad Etijopov v blesku pavalnega cvetja? 120
 Tudi kakó nek svilo dobivajo daljni narodi?
 Kakšine gaje rodi tam Indija, morja soseda,
 Skrajni zaliv svetá, kjer pšica nikoli, švigaje
 Čez ogromno drevó, ne more dosehati verha:
 Da-si uni narod ni len in s tulom orožen. 125
 Medija daja zagoltni sok in slaj nenébahjni
 Srečni jabuki v prid; hitrejšega ni ga pomočka,
 Ko bi torila kedaj ostrupile mačohé grozne,
 Mešale hudih zelišč med strahovito zarotbo:
 Kakor toti je lek, da strup členovom umakne. 130
 To je visoko drevó, lovoriki v rasti preslično,
 Tudi bi celo blo, ko bi ne puhtelo inako,

¹⁶⁾ Arabi = prebivavci ázijske dežele Arabije; — Geloni, narod v Skitiji nad črnim morjem in po bregovih Dnepra in Dona; prižali so si obraz in ude.

¹⁷⁾ Egiptovska akacija, ktereje je bilo listje vedno zeleno.

Lover clo; po vetru nikol padavo mu listje;
 Cvet pred vsim terpljiv; ž njim léčijo dihanje Medi,¹⁸⁾
 Tudi vonj iz ust, in zdravljajo starčke zadušne. 135

XI. Toda ne Medov svet, bogat obilnega drevja,
 Tudi veliki Gang in zlatopešnati Hermus¹⁹⁾

Kakor Italija ne slové; ne Baktra²⁰⁾ ne Indi,
 Tudi Panhaja²¹⁾ ne vsa in nje tamjanovi gaji.

Tukaj zemlja ni bla z volovi, sopéčimi ogenj, 140

Preorana za vsev zobóv okrutnega zmaja;

Tudi čelad in gostih ratišč stermelo ni polje.

Vendar žetve plodóv in grozdnega vina je tukaj;

Oljke domujejo tù in podrejéno govedje.

Hraber konj odtód zaganja v boj se pogumno; 145

Bélkljate črede in bik odtód, najlepša daritev,

Večkrat v tvojih svetih vodéh, Klitumne,²²⁾ polita,

So v hramove bogóv peljali romanske zmagavce.

Vedna je tù pomlad in o drugih mescih poletje;

Dvakrat skotna živad in dvakrat plódnato drevje. 150

Tigrov ljutih pa ni, ne oroslanov ubojnih

Plémena; tudi oméj ne slepi nesrečnih biravcev.

¹⁸⁾ Medija, azijska pokrajina, ki je rodila prežlahtne limone, citrone in naranče posebne lekovite moči.

¹⁹⁾ Gang, velika reka blagoslovljene Indije; — Hermus, glavna reka v Lidiji.

²⁰⁾ Baktra, glavno mesto rodovitne deržave Baktrijana, kjer je bila naša turšica domá.

²¹⁾ Panhaja, izmišljena krajina ob arabsem primorji. Mislili so, da od ondo prihajajo imenitne dišave in začimbe.

²²⁾ Mejna rečica med Umbrijo in Tuscijo. Stareji Plini pripoveduje, da so obelele črede, ki so se kopale v tej vodi.

Ljuskata kača ne šviga po tleh, sukaje se grozno,
 Ter se ne vija nazáj v koló nezmerne potége.
 Daj še tóliko krasnih mest in dela umetna, 155
 Tol'ko gradóv, z rokó postavljenih gor na višave,
 Tudi dereče vodé pod starodavnim ozidjem!
 Pomnim kaj morjá, ki zgor jo obteka, ki spodej?
 Kaj globôcih jezér? Te, larsko jezéro, in tebe,
 Ki valov kipéč, kot morje, Benace²³⁾, se dvigaš? 160
 Ali povém od pristaníšč in morskih osipov,
 Ali kakó brezmirno šumi razbúrkano morje,
 Juljevi kjer ográd¹⁴⁾ doní valovja napadov,
 In tirhenski pritòk v avèrnovi glob se preлива?
 Zemlja le-tá potoke srebrá in bogato kovinje 165
 Kaže po žilah gorâ; zlató je obilno ji teklo.

Ta je rodila junaške možé: mladíno Sabelsko,
 Marze, Ligure navadne težáv, kopjánike Volske,
 Décije tud in Marijev rod, in hrabre Kamille,
 Vójvode Scipijone, pa Tebe, povíšani Cézar, 170
 Ki, sedaj zmagavec čez Azije skrajne obali,
 Od romanskih gradóv plašíš onemagane Inde.
 Blagor, mati velika plodov, Satúrnova zemlja²⁵⁾,

²³⁾ Larsko jezero = Komersko jezero; Benacus = Gardsko jezero.

²⁴⁾ Julska pristaja, ktero je cesar Avgust ravno takrat za rimsko brodarstvo dal napraviti.

²⁵⁾ Tako se imenuje Italija, ker je nekdaž Saturn tu kraljeval ter sledove zlatega veka: veliko rodovitnost zemlje in po tej oblažene ljudstva zapustil. Žena Saturnova je bila Cybele, ktero so Rimljani veličastno mater bogov imenovali.

Mati možév! Pričél sem delo stare pohvale
 Tebi na čast, hotéč otvóriti svete studence, 175
 In po romanskih gradóvih doní glas mojega petja.

XII. Tú je vgodno, popisati moč in zemlje naravo,
 Kakšina boja je njej, in kaj jo nek plódití vtegne.
 Težek svet najpréj in neprívoljne gorice,
 Kjer je gnjilica sploh in prodje v tèrnjevi njivi, 180
 Ljubijo Pálade gaj²⁶⁾ oljkinega čilega drevja.
 Temu je divja oliva v znam, ki po taci h krajínah
 Raste, in pa z jagóđami hostnimi zemlja posuta.

Kjer pa mastna je perst in sladke močave vesela,
 Kjer je bogata zelišč in blagovita livada: 185
 Tákovó gledamo včasí med hribjem v lepi nižavi,
 Tje šumljajo potóčiki dól po stermih pečínah,
 Srečni glen noséč; tuđ kraj poldnévnega solnea,
 In kjer praprotja dost, neljubega krivemu plugu,
 Tak če blage ti terte redíti, v kterih je ogenj 190
 Bakov skrit; tak svet je ugoden obilnemu grozdju,
 Tak za mošt, ki daruje se bogom v zlatih posodah,
 Ko žertvitelj pred oltarjem v slónovo kost je
 Trobil ter drob hlapèl kot žertva v pliticah krivih.

Ako je bolj ti mar, govedje redít' in teletje, 195
 Ali zaplód ovac, al koze pogubne saditvam,
 Pojdi v planinje gor, na bohotne livade Tarènta¹⁷⁾,

²⁶⁾ Oljkin gozd boginje Palade, ktereje je bila posvečena oliva.

²⁷⁾ Cveteča gerška naselbina v spodnji Italiji. Blizo so bili dobri pašniki.

Ali na svet, ki zgubila ga Mantova vboga, ²⁸⁾
 Snežnobeke labude paséč na ločnati reki.
 Ondi ni manjkalo čistih vodâ, ne bilja živini; 200
 Kolikor ondî v dolgih dneh populi govedje,
 Toliko vrača v kratki noči hladivna rositev.

Černkljata perst, pa mastna zatím, ki prereže jolemez,
 Ktera se perhla drobí (posnémamo to mi z oranjem)
 Je najbolje pšenišče; z nobenega polja ne gledaš 205
 Več vozóv peljati domú s počasnimi junci.
 Al odkoder gozd posekal orač je nevoljni,
 Ter iztrebil gaj, ki mnogo lét je leniv stal,
 In s korenóm vred končâl ptíc davno domovje;
 One pobégnile so iz gujezd, zletevši na kviško; 210
 Lepša se pak novína, ko plug razorje jo pridno.

Gladne kreménice svet al prod berdastega polja
 Komej čbelam dušice da in rose marinske ²⁹⁾;
 Tuf drobljivi in glina, katero černkljate guši
 Glodajo, kažeta nam, da kačam drugo pozemlje 215
 Ljube takó ne hrane dajé, ne dovoli zakotja.

Zolja sopeča pa hlap tenak in megle begoče,
 Ktera popija vlago, pa spet, ko ji ljubo, popušča;
 Ktera, zelènkjljata zmir, ogrinja z lastno se travo,

²⁸⁾ Cesar Oktavijan, premagavši republikansko stranko Bruta in Kasija, je razdelil zemljišča okoli Kremone poleg Pada ležeče; novi naselniki so se pa samolastno polastili tudi najbližjih zemljišč pri Mantovi, med temi tudi Virgiljevega majhnega posestva v tergu Andes; po prizadevi prijatlov ga je pa pozneje spet nazaj dobil.

²⁹⁾ Rosa marinska = rožmarin.

Tudi železa ne rani z rijó al z ostro močavo: 220
 Ona če tebi obilno previjati s tertami brestje,
 Ona ti olje roditi; spoznal jo bodeš oraje,
 Da je živini v prid in ostremu lémežu vgodna.
 Tak svet orje bogata si Kapua, takov Vesuvu
 Bližnja obal in Klanj, nemil pustošnej Acèri.³⁰⁾ 225

XIII. Zdaj povém, kakó spoznal vsaktero bi
 zemljo.

Zvédeti li želiš, al rahla je ali pregosta,
 — Ker se edna silju vda in druga le tersju,
 Gosta Céreri bolj, in rahlica žlahtnemu vinu —
 Prej odmeri si kraj z očmi, pa globoko si v terdo 230
 Daj izkopati rov; potém iz novega vso perst
 Verzi nazaj, potlači z nogama pa gorno zeméljno.
 Če je je manj, je rahla, za pašo in blagemu grozdju
 Ravno prigoden svet; odrèče li v svoje nazaj se
 Kraje podati, ostal je nasíp nad vpólnjeno jamo, 235
 Gosta je ral; vlečljivih grud in težkega verha
 Pričakuj, razorji pa njivo s krepkimi junci.

Slana perst in ktero ti sploh poterdijo grenko,
 Žitu nikóli ni v prid (ne pomili se ona z oranjem,
 Vinu celó ne hrani rodú, ne sadju iména) 240
 Bo spoznana takó: Ti verbovo vzemi košaro,
 Ter cedila za mošt zakajene gori na stropu;
 Va-nje dej persti neplodne, potem pa velévaj,
 Gnesti jo z vrečínó: vsa bode utékala voda;

³⁰⁾ Klanj, reka v Kampaniji; razlivala se je večkrat po poljih mesta Acerrae (blizu Napolja) ter jih pustošila.

Lej, in kanci debeli gredó skoz vèrbovi jerbas; 245
 Slaj pa podá ti očiten dokaz; če namreč je vkusiš,
 Uzroči grenkôba soli ti nevoljno zamèrdo.

Kje da je masten svet, mi lahko po taki naredbi
 Zvemo: ko je z rokó metana, nikól ne drobí se,
 Marveč prime se bolj od smole prijemnika perstov. 250
 Vlažna rodi poveče bilinje, tudi prihaja
 Sladniša. Hej, preveč ne bodi mi plodna taista,
 Da prejako v zgodnem klasji nikol ne poganja!

Ktera je težka, se tihoma koj naznanja s težino;
 Lahka takó. Pogled opazi pa nagloma černo, 255
 Ali kakó je pisana sploh. Preklínjano merzlo
 Razvidéti je trud; le tis in smolnato hovje,
 Černkljati vred beršlín podajajo znamenje včasi.

XIV. Opazivši letó še pomni prevétriti zemljo
 Davno popred, in v vinográd napraviti jame, 260
 Grude polóžiti znak, da burja jih dobro prepiha,
 Predno blaženi ters povalš. Najbolje so njive
 Rahlega dná; to včinjajo mráz in sape viharne,
 To tud verli kopáč, ki svet rahljaje prekoplje.

Ako možém pazljive nikol skerbíne pomanjka, 265
 Zberejo kraj si enák, kjer spervega drevje sadíjo,
 Ktero potém na široko bi presaditi se moglo,
 Da mladičje koj ne pogreša preménjane zemlje.
 Clo bilježijo strani nebá po gostem na skorji,
 Da bi, kakor prej so stale, posádili debla, 270
 Kamor jug je grel, al kamor obérnjeno plečje
 Sever hladil: tolkánj veljá lét mladih navada.

XV. Al po goricah je bolj al v ravnem terte
saditi,

Lej najprěj. Odmeriš njive na mastnem li polji,
Sadi jih gosto; len ni ters ne v gosti nasadbi; 275
Če si pa zbral goričast svet in nagnjene homce,
Versti porédoma sad; ne manj naj zлага se tudi
Krog vsajénih drevés vsa pot s poprečnim uhódom:
Kakor včasi na silni boj razdelke velika
Vojna delí, ter vojstvo vstávilo tam se na planem, 280
Verste pripravne v boj, in daleč raven široka
Svetlega brona bliščí; ne vré še grozno mešanje,
Marveč bog vojská dvomljív med četami hodi:
Vse razdéli primerno takó po številu prehódov;
Toda nikár da raduje le duh se praznega vida, 285
Timveč ker bi zemlja drugáč ne delila enakih
Tersju moči, ne se rožje v zrak razkriliti moglo.

XVI. Vprašaš tudi, kakó globoko se koplje sa-
ditvam.

Jaz bi ters si v plitvi razor polágati upal,
Globokeje pa gré drevó postaviti v zemljo, 290
Zimski dob pred vsém, ki, kólikor z verhom gor v tanki
Zrak molí, s korénom toliko v glob se popenja.
Tórej njega ne zmaja vihá, ne dež, ne oluja;
Negibljív stojí, prebije mnogo unukov,
Mnogo mož, za rodóm rod pomreti vidívši: 295
Čverst takó, daléko moléč panoge in veje,
Uzderžuje na sredi sam veličánstveno seuco.

XVII. Naj ne visi gorica na stran, kjer solnce zahaja ;
 Tudi ne lesk med terte saditi; ne jemlji po verhu
 Mladih si lóz, od verha drevés ne reži polóžnic; 300
 Taka ljubáv je do tál ! Naj železo topo ne rani
 Sadežev, in dobrávnih olivk ne sadi v vinógrad.
 Večkrat vname pogór se po nepazljivih čuvajih,
 Ki, iz perva skrivaj, po oljnati skorji potuhnjen,
 Kmaló se v drevje valí ter nagloma švignemed listje: 305
 Strašno šumí pa hrupí po zraku; na zadnje se dalje
 Širi po vejah okól ter vlada na verhu zmagavec,
 Zavijaje ves gaj u plam, da temnega dima
 Černi oblak in hlap prot nebu se dvigata grozno:
 Strašno še bolj, ko ljut vihar od hribnega verha 310
 Plane na gaj, in piš množí gorenje po tertji.

Če je takó, boleha ters; ne more dorasti
 Tudi obrezan clo, ne poganjati novega mladja:
 Ker ga neljub divjak zatira s pregostim osenčjem.

XVIII. Naj ne zapelje te kdaj še tako razumni
 svetvavec, 315

Da bi, ko burja bučí, zrahljal oterpnjeni nograd.
 Polje zaperl je zimski mraz; ko bi mladje polóžil,
 Ne prijelo bi se, ne poganjalo žilic u zemljo.
 Najbolj terte saditi je čas, ko v rujno proletje
 Belkljati ptič dospé, sovražen gadjemu plodu; 320
 Ali ko bliža jesenski se blad, ko solnčni voditelj
 Ni še zime došel, poletje pobegnilo ravno.

XIX. Lej, pomlad je bilju sadišč, je gajem ugodna;
 Zemlja kipí pomladi ter plodnega sémena térja.
 Tedaj se z dežjem poda nebó, mogočni roditelj, 325

Doli v naročje vesele zakónice, ter ji oživlja
 Popje vse orjak, orjakinji zemlji priméšan.
 Tedaj doní po germih okól ptic glasno pevanje,
 In druženje ponavlja živad v dolóčenih dnevih.
 Blaženo polje rodí; razkriva se toplemu vetru 330
 Nédrije zemlje tičas; mok nježni doliva se bilju,
 Ter na solnce novó se upajo dvigati varno
 Popčiki; vinov ters ne bojí se prihodnega juga,
 Ne dežjà, ki na nebu ga peljejo temni viharji,
 Marveč popje rodí ter listje poganja obilno. 335

Dnevi niso drugač o početku rojenega svéta
 Zasijali ljudém, ne drugega teka imeli,
 Menim jaz; pomlád je bla; pomlád je veliki
 Svet imél inó jugo-vzhód mu donašal ni zime,
 Ko je perva živad svitlobe vživala, glave 340
 Rod zemeljski možév pomolil spod terdega polja;
 Ko so v gozde zverí došle, na nebje pa zvezde.
 Stvarice nježne bi pak težav premogle ne bile,
 Ko bi milôte ne blo med mrazom in solčno pripéko,
 Ter bi blagovoljenje nebá ne sprejémalo zemlje. 345

XX. Dalje, kakovih koli sadik bi po njivah po-
 lóžil,

Trosi dovòlj gnojá in prav s perstjó jih zagrinjaj;
 Ali votličja vmes, al tolstih čašink še zakóplji,
 Da tekočine kapljajo skoz in hrane po zraku
 Serkajo, ter mladnje na viš dviguje se krepko. 350
 Drugi jih obtežé s kamenjem in mnogi s črepinjem,
 Da bi branili jih, ko bi ploha se vliła prihodnje,
 Al ko v pasjih dneh bi žeje umirale polja.

XXI. Ko si sajenke vsadil, je treba še večkrat
okoli

Deblje perst zrahljati in sukati terdo dvozóbje, 355
Ali pa tla globoko preplúžiti, tudi na pota
Vinovih brajd napétih volóvjo vprego vodíti.
Treba zatim je gladkih rant in olúpljenih palic,
Kolja jasènskega tudi in terdih sóh še zabíti,
Da naslonjeni ters vetróv nemáratí hudih 360
Bi se učil, in stópnjema verh doségati brestov.

XXII. Dokler ters je še mlad in ocimki še rastejo
novi,

Nježnih klíc varúj, in dokler veselo na kviško
Berstič gré, ter v modri obók vidljivo poganja,
Naj vinják se terti ne bliža, temóč le s skrivitim 365
Perstom naj odščiplje se list al terga zbira je.
Ko močnéja je pak objela z ročičkami brestje
Tertica, tedaj postrizi ji vlas in trebi privéjce.
Prej se žezeza bojí; pa onda ji ostro velévaj,
Onda ustavlja rast že prebohótnega bilja. 370

XXIII. Splesti je treba še plot in braniti vsako
živinče,

Zlasti ko brest je mlad in nepomnjív še neváršin.
Namreč verh pozimskih nevíht in solnčne pripeke
Kvari ga divja zverád in brestju koze pogubne.
Tudi ovčice popášajo ga in junice goltne. 375
Toliko terti ne hudi pozéb sivkljatega ivja,
Tudi ne letni sopár, skalád naletaje prisojno,
Kolikor škodijo koze in griz preóstrega zóba,
Ali brazgótina celo, z vgrizom vtisnjena deblu.

XXIV. Ker tedaj je kriv, pobijajo kozla za
žertvo 380

Bákovo, ter gredó v gledišča davne zabave.
Bistroumju v dar so ga stavljali Greki po tergih,
Po razpotjih okól; pa tud, pri kozarcih veseli,
Skákali kraj zelenih livád čez oljnate mehe.
Tudi avzonski kmetje³¹⁾, zaród trojanskih junakov, 385
Šalijo se, pevaje pesme v prosti zabavi,
Ter izvotljenih skorij obrázine strašne jemaje
Kličejo tebe na glas, bog vina, pevaje in tebi
Mnogo gibivih podób na verh oběšajo smreke.
Tedaj plodí ves vinograd obilnega grozdja; 390
Pólnijo tudi ponikve se vse in nagnjeni homci,
Kamor koli je bog obráz svoj mili oběrnil.

Hočemo Baku tedaj po domače hvalnico peti,
Ter posvétiti mu na pliticah sladke darila;
Za rogé pak pelján stoji kriv kozel u gaju, 395
Tolsti da drob njegóv prežimo na leskovih ražnjih.

XXV. Še je drug opór potreben tertni gojitvi,
Kteri nikól se ne zadostí. Svet najme se mora
Tri- al štirikrate na leto priđnó prekopati,
Gruda z motíko verlo drobíti, odkriti pa nograd 400
Listja sploh. Trud kmetom o vednem krogu dohaja,
In pa v navadnem teku valí se leto za letom.

Kaj, ko je vinograd že davnej listja se znebil,
In dobrávam kinč polnočni vibár bil obóril,

³¹⁾ Greški naselniki, ki so po Avzoniji bivali; Avzonija pa se je imenovala srednja in dolnja Italija.

Tedaj namenja že jaki selán prihodnemu letu 405
Svojo skerb, sledí z vinjakom okòl po goricah,
Obrezuje si ters in trebi ga starega protja.

Pervi prekóplji svet; subljadi si prvi nanósi,
Ter jo požgi; pod krovje hranúj najpervi si tikje;
Zadnji pa tergaj! Dvakrat v kvar je tertam osenčeje, 410
Dvakrat setvo plevél obrašča z goščatimi terni;
Težek oboj je trud. Zemljišča ti hvali velike,
Majhino obdelúj. Nareži si mišjega teruja
Iglato vez po gozdu in bičja na bregu potočnem,
Tudi v prid je verbov germ delávnemu kmetu. 415
Že je povézan ters; od brajd se je vernil oréžnik,
Zdelani gornik vže prepeva po skrajnih goricah,
Vendar dregaj perst in prah rahljáj premetaje,
Zrelemu grozdu celò je vremená se huđega bati.

XXVI. Tem nasprót ni oljkam treba opazne
gojitve, 420

Tud vinjaka ne čakajo té, ne težke motike,
Kakor berž so prijele se tál, se navádile zraka.
Zemlja že sama močí, po krivem zobu odperta,
Sadeže dost; če jo plug zrahljá, dá sadja obilno.
Mastno gojite olivo tedaj, ki je Miru³²⁾ priljudna. 425
Sadje tudi, ko berž je čutilo se krepkega debela,
Ter ojáčilo se, poganja hitro na kviško
Samotéž, ne poželéč kdaj naše pomóci.

³²⁾ Slikali so beginjo mira z oljkino vejico v levici.

XXVII. Vsaki log med tém visi tud mnovega plóda,

In kervavih brekinj rudé pustoče se ptiče. 430
 Dételo kozjo kosé; pogorje dajè nam borovo tersko,
 Da ponočni se plam gojí ter sveti po hiši.
 Vendar ljud odlaga saditi in gleštati drevje!
 Kaj čem slaviti gozd? Tud verbe in žuke pohlevne
 Dajajo listja živini zdaj, pastirjem osenčja, 435
 Zdaj saditvi zagáj in sladkega živeža čbelam.
 Radi gledamo tam zelenično pogorje citorsko³³⁾,
 Tam borovje nariških šumáv³⁴⁾, tam plodne livade,
 Kterih ni kramp ljudi, ne njih olépšala briga.
 Clo kavkaskih gorá pragozdi jalovega drevja, 440
 Ktere viharji hudó razbijajo, lomijo vedno,
 Dajejo vsak svoj plod; koristno delíjo lesovje
 Hojke v ladjostroj, ciprese in cedre pobištvo.
 Od ondód verté za koló seljani si prečke,
 Valje od ondi za voz, gredelje pa stavljajo barkam. 445
 Viter obilo rodí rakitje, lepenja pa brestje;
 Mirta je vgodna v jake ratišča, za vojno orožje
 Drenov les; v loke zavija se tis Ituréjcem³⁵⁾.
 Gladka še lipovina ne manj, strugljivi zelénec
 Dasta podóbati se al vótliti z ostrim orodjem. 450

³³⁾ Cyturus = hrib in mesto v Paflagoniji, kjer je rasel najlepši bus (Buchsbaum), ki se da lahko stružiti.

³⁴⁾ Na gori Sila v Kalabriji so ondotni stanovniki, naselniki nariškega mesta na Greškem, pripravljali najboljšo smolo iz obilnega borovja in smerečja.

³⁵⁾ Iturejci, arabski narodilč, sloveči lokostrelci.

Ko jo Pad je sprejél, preplava jelša lagahno
Val deréči; pa kaj, tud čbele zaupajo roje
Skorjam votlih drevés, v naróčje trohljivega hrasta.

Kaj enako slovečega neki je Bákovi ters dal?
Bak je bil zločinstvu povód; krotíl je z ubojstvom 455
Bés polkonjskih možév; ubíl je Rhéta in Phóla,
Ter Hiléja, ki grozno pretíl z ročkó je Lapithom ³⁶⁾.

XXVIII. O preblážení kmetje zarés, ko lastno
bi dobro

Cénili prav, katerim, vstrán neslóžném' orožju,
Lahko hrano daruje najpravičniša zemlja. 460
Da - si tud zjutraj visoki dom ponósnega vhóda
Pozdravljávcev trúm iz klónice polne ne zliva,
Tud ne hlepê po veríjah, okínčanih z želvino ljusko,
Ali po zlatih odevah in efirejskem bronovji ³⁷⁾;
Tud če ne bela se volna rudí v asirski natakí ³⁸⁾, 465
Kasija tud ne vživánja grení prečistega olja:

³⁶⁾ Pešnik kaže nasledke opilstva po slovečem izgledu centaurov, kot poglavitnih pijancev. Bili so pa Centauri ali polkonji sirov narod tesalski, ki so kot izverstni jezdarji jako sloveli. Bili so po basnoslovji spredej človek, zadej konj. Povabljeni na ženitvo Piritovo, kralja Lapitov, bili so se tako pripili, da so se začeli strašno pretepati in so kraljevim svatom bokale in velike verče v glavo metali, dokler v boju premagani niso obležali. Tri teh razuzdancev Virgili tukaj naznanja.

³⁷⁾ Ephyre je bilo davno ime mesta Korinta, ktero je slovelo zbog vkusnih bronovih izdelkov.

³⁸⁾ To je v sirskega ali feniškega bagorji.

Pa neskerbni pokój in mirno nedolžno živetje.
 Raznih bogato inánj; pa čas na zelenih livadah,
 Špilje in ribniki živi so tam; ne manjkajo bladne
 Pónikve, muk govéd in pod drevesnim osenčjem 470
 Lahek drém; planinje je tam in ložišče zverinja;
 Tudi dovoljna v tveg in malega vajena mladež;
 Častje bogóv in svetí očetje; na kmetih je, préden
 Popustila je svet, Pravíca pohájala zadnjič.

XXIX. Mene pa spréjmejo naj pred vsim ljub-
 ljéne Modrice, 475

Kterim jaz darujem, vnét neskončne ljubezni!
 Da mi kažejo zvezd naráv in pôta nebeške,
 Razne pomèrčine solnca sploh in lune premembe;
 Zemlje trepèt, odkód; kaj sili, da morja globôke
 Čez obrane kipé, ter vpadajo zopet u sebe; 480
 Čemu nek solnce pozimno bití zahájati v burno
 Krilje vodá in kaj poletne noči opovéra.

Ako pa teh okrájn prirode doiti ne morem,
 Ker merzlôtna se kri protivi v mojem oserčji,
 Naj so polja mi všeč in tekoče vodé po dolinah; 485
 Reke ljubim in gozd neslávljeni! O, ve livade,
 Ti, Sperháj³⁹⁾ in homci⁴⁰⁾, na kterih lakónske devíce
 Rajajo! O, kdo pelje me tje v zavetje hladno
 Bálkana, ter me krije z véj nezmernim osenčjem!

³⁹⁾ Sperháj, reka v Thesaliji, která na Pindu izvira, skoz prolepe kraje teče in se v evbejsko morje izliva.

⁴⁰⁾ Namreč Tajget, kjer je stal Bakov tempelj. Tam so lakonske devíce s petjem in besnimi plesi Bakovo častje obhajale. Bili so na tem pogorji tudi bogati pašniki za črede.

XXX. Srečen, kdor izvir stvari spoznati je
mogel, 490

Ki vesoljni je strah in nesprosljivo osódo
Spravil pod nogé ter hrup Aherónta ⁴¹⁾ premagal.
Blaženi tudi je on, priznava ki poljske bogóve,
Pana in starčika ž njim, Silvana, in sèstrice Vile!
Njega ne kloni narodova vlast, kraljevi ne bagor, 495
Ali prestola zahtév, ki nemiri brata nevoljna;
Tudi ne Dak ⁴²⁾, če polég zakletega Istra pridere;
Tud ne romanski prikòr, ne kraljevine gineče;
On ne miluje ubóžanih kdaj, ne zavida bogatim.
Sadje nabira si rad, ki daje ga drevje in polja 500
Radovoljno; on ne gleda železnih zakonov,
Ali hrupečih sodij, ne pismoshrambe na tergu.

XXXI. Drugi ladjajo krog po morski puščavi
al v bitvo

Dèrejo; tudi v dvor tiščé in v sobe vladarjev.
Ta dóbi po premagi si grad in uboge Penate ⁴³⁾, 505.
Da bi pil iz dragih posód in spal na rumelki;
Uni nabira blagó in leží na skritem zakladu.
Ta stermí, ko sluša govórniku; drugega zgrablja
Plesk v gledišču hrupéč občinstva in zbranih očetov.
Drugi radujejo se, ko kri prelivajo bratov 510
Ali v progòn zamenjajo dom in ljube pohištva.

⁴¹⁾ Basnoslovská reka v podzemlji, čez katero so morali
mrtvi.

⁴²⁾ Daki so stanovali na spodnji Donavi.

⁴³⁾ Penati = hišni bogovi.

Ter si iščejo vlast ob drugem solncu ležéčo.

Oratáj pa zemljo delí z ukrivnim orálom;
To je letni mu trud, s tem domovino in male
Sinke redí, s tem čede dojáč in vredne volóve. 515
Bez počitka rodí mu leto prijetnega sadja,
Zdaj množí mu živad, zdaj snopje rumenega žita,
Da oblóžen dvor je plodú in obílnica polna.

Dójde-li mraz, olivke ožémajo zdaj na oléjnah;
Svinje gredó iz žira domú, gozd daje maginje; 520
Mnogo sadú poklada jesen, in gor na prisojnih
Gričih zori ter kuha se létina blagega grozdja.
Mila dečád visi med tim za celóve očeta;
Čistost hrani nedolžni mu dom. Napólnjene mleka
Spuščajo vimena krave dol; borijo na trati 525
Jarčíki tolsti se med sebój s protivnimi rogci.
Sam praznuje vesel in počiváje u travi,
Kjer, krog ognja sedéč, tovarši mu venčajo verče,
Vina škropí ter prosi bogá; govedja čuvajem
Stavlja za boj jadèrnega kopja bojíno na brestu, 530
In v borenje si koj odkrijejo ude jakòstne.

XXXII. Táko živetje so prej prebivali davni
Sabini,

Táko Rem in brat, je Etrurija močna narastla;
Lej, in Rim postál je vladár največi na zemlji,
Ter sedmeró gradóv si opásal z enim ozidjem! 535
Prej ko kralj diktójski ⁴⁴⁾ dobíl je žezlo, in preden

⁴⁴⁾ Jupiter, po gori Dikte, kjer je bil izrejen, tako imenovan.

Ni zločinski narod zakóljenih vólov užival,
Živel svet je takó pod zlato Satúrnovo vlado.
Tedaj ni blo uslišati bojnih trobént in nikól ne
Mečev rožljáti, na terdih naklih kovanib. 540

XXXIII. Toda predolga je pot, katero doslej
sem obhódil;

Čas tedaj puhtečim kónjem zatílnike spreči.

Poljedelstva tretje bukve.

Živinoreja.

Zapopadek.

I. Napoved zapopadka. II. Poziv Mecenata. III. Reja konj in govéd. IV. Izbor konj za pleme. V. Gojitva živine za pleme. VI. Strežba brejim materam. VII. Gojitva mladičev. VIII. Gojitva žrebet. IX. Borba med bikoma. X. Moč lju-bezni. XI. Reja koz in ovác. XII. Poletna paša ovác in koz. XIII. Življenje libiških Nomadov. XIV. Dohodek ovčje volne. XV. Dohodek mleka in sira. XVI. Varovanje čed po psih. XVII. Varovanje čed strupenih žival. XVIII. Ohrana živine kuge in bolezni. XIX. Popis živinske kuge. XX. Nekorist pomagil.

I. **T**ebe, boginja livád in tebe sloveči popevam,
Varh amfriški ¹⁾, Apoll; vas gozd in potoki Liceja!
Drug predmet, ki v pesmi mirovne bi serca zanimal,
Je že sploh poznán. Kdo nek Evrísthovih činov,

¹⁾ Apolo je nekaj časa pri kralju Admetu pastirčeval in ob tej priliki kraljevo čedo poleg potoka Amfriza v Thesaliji pasel.

Ali oltarja ne vé Bozirida, morskega kneza, ²⁾? 5
 Kómu znan ni Hila ³⁾ dečák in Latónina Delos ⁴⁾?
 Komu Hipódame ⁵⁾ ne, in slónovih pleč imenitni
 Pelops, ljut konjik? Naj skušam pôť, da bi dvignil
 Tudi se jaz od tal, sloveč v spominu zaróda.

Pervi bom očini sebój, če dovoli živetje, 10
 Prišed spod aónskih gorá ⁶⁾ Modrice pripéljal;
 Pervi palme pobéd, o Mantova, tebi donašal,
 Ter na zeleni livadi ti bram iz marmora zidal,
 Blizo vodá, kjer jak v počasnih krivinah priteka
 Minčio ter bregové ti s tankim terstjem oroblja. 15
 Kraljeval bo Cezar vsred, v svetišču povéljnik.
 Unemu bom, vidljivi dobivec v krasni rumelki,

²⁾ Bil je Evristej kralj micenski, ki je sinovec svojega, Herkula, od prestola argiviške države odstraniti hotel; torej mu je dvanajstero jako težavnih opravil izpeljati naložil, da bi uni poginil. Vse te dela doversivši se je podal Herkul v Egipet, ljutega Buzirida pokorit, ki je bil Neptunov sin.

³⁾ Hil, Herkulov mladi prijatelj, ki je o vožnji Argonautov po nesreči v studenec padel in utonil.

⁴⁾ Latona na otoku Delos v egejskem morji. Ta otok je po basnoslovji Neptun iz morja vzdignil, da je na njem Latona sinčka Apola porodila.

⁵⁾ Nje oča je bil Oenomav, kralj pizanski. Svojo hčer Hipodamijo je le pod tem pogojem snubiti dovolil, da se mora vsak snubač skušati z njegovimi konji, ki so po viharjevo dirjali; če ni premagal, bilo je po njem. Trinajst snubačev je bila že ta ljuta osoda zadela, kar je došel lidiški kraljevič Pelops, Tantalov sin, ki je po zvijači premagal. — Ravno ta Pelops je slovel tudi zavoljo plečeta iz slonove kosti.

⁶⁾ Aonska gora = Helikon, najljubši sedež Modric.

Sto čveterih vozóv poganjal v boj do primorja;
 Grekija vsa, pustivši potók in gaje Molorha⁷⁾,
 Naj s pestjó in tekaje borí za slavodobitje! 20
 Sam pa bom, ob glavi kinč oljkinega venca,
 Darová. V svetišče bogóv peljati pa slavnost
 Meni dopada že zdaj, in gledati junce za žertvo;
 Ali kakó gledišni prizór se preminja, kakó tam
 Bagor zagrinjal pridvigajo vtكاني Britani. 25

Jasno na vrátnice čem v zlató in slónovo kostje
 Indov vdélati boj in orožje zmagaveca Kvirina;
 Reko Nil, kipečo v boj, in širokoteško,
 In kakó u stolpe se bron uplénjeni dviga;
 Azije mesta v jarmu dodám, premagane kralje, 30
 In, ki zaupa v beg in v pšice, preurnega Partha;
 Dvoje trofé, z rokó čertívcema dvema otétih,
 Tudi dvakrát zmágani ljud obójnih primorij.

Stali bodo pa tam kipovi, podobšine žive:
 Kralja Asáraka rod, in, ktera potomca se Jova 35
 Hvalita, Tros očák in Trojé graditelj Apollo⁸⁾.

Ondi če bati nevoljni zavíd se Ljutice in strašnih
 Podzeméljskih vodá, tud kač Iksijona zvitih;
 Groznega kóla zatím in nezmagljivega kamna⁹⁾,

⁷⁾ t. j. olimpiške in nemejske igre.

⁸⁾ V Virgiljevem tempeljnu bodo stali kipi možákov, Asarakovih potomkov, ki so bili: Kapis, Enej, Jol in Romul, potem zarodiči Jovovi: Dardan, Erihton, Tros in drugi.

⁹⁾ Slikan na steni tempeljnovi bo tudi zavíd, ki imá, v podzemeljski svet pregnan, Ljutice (furijske) in peklenske kazni Ixiona in Sisifa pred očmi.

II. Naj med tim obhódimo gozd in osojno po-
berdje, 40

Tvoj častljív, ne lahek ukáz dognati, Mecena.
Nič ne počimlje visocega duh brez tvoje pomoči:
Torej hajdi začéti! Vže vabi na glas me Cithajron ¹⁰⁾,
Kličeta Tajgeta lov, in krotívec kónj Epidavros ¹¹⁾,
Da v odgovor gozd odmeva podvójene glase. 45

Kmal se opašem jaz, prepévati bitve goreče
Cèzara, da imé razlega se toliko časa,
Kolikor od rodú Tithóna daleč je Cezar.

III. Ko bi selán, ki mu čast Olimpije vnela je
serce,

Konje redíl al močnih volóv marljivemu plugu, 50
Naj bi jake si matere zbral. Upornega lica
Da je krava, nelepe glavé; širok je zatilnik,
Kterej tudi od skranje do stegen podvratje se jüga,
Dalje primerno potégnjeni bók; vse sila veliko;
Noga takó; kosmate ušesa in kriva rogóva. 55
Meni dopadla bi tudi rujávkľjata ali pa belka,
Ktera se jarmu upira, včasi preteča z rogovi,
Biku podobna bolj; ktera je rasti visoke
Ter gredé se s koncem repa stopínj še dotika.

Pravi čas, živini dovólití sladko množitev, 60
Se po četertem letu začné, po desétem preneha;

¹⁰⁾ Cithajron = pogorje v Beotiji, ki se od Parnasa in Helikona na južno-zahodno stran prostíra.

¹¹⁾ Tajgeta lov - lovski psi pastirjev na tajgetski gori; Epidavros, mórsko mesto v Argolidi, imenitno zavoljo izverstne konjereje.

Drugi pa ni razplodu v prid, ne plugu prigoden.
 Vendar tedaj ko mladost hotljiva premaga živino,
 Spusti samce, ter hiti ediniti čedo gorečo,
 Da se dopolni prirást za prirastjo po umni roditvi. 65
 Vsak najbolji dan v življenji smertnih ubogih
 Pervi beží; bolezní sledé in otožna priletnost,
 Beda in óstroost grabi potém nevsmiljene smerti.

Zmir ti bo krav, ke bi rad za matere jače
 zamenjal,

Zmiraj namestúj, in da ne žali te zguba, 70
 Pazi že prej, ter mlajšaj čedo po letni zareji.

IV. Ravno takó gré čedi kónj marljivo zbiranje.
 Tiste tedáj, ki v pleme rodú zrediti si meniš,
 Oskerbúj od mladih nog s posebnim ozirom.

Vedno dirja žrebè kerví žlahneje po poljih, 75
 Visokéje gredé in premika gibčine stegna;

Pervo podá se na pot, prederzne se, reke germeče
 Skušati, ter izročiti se clo neznanemu mostu;

Tudi ga prazen hrup ne plaší. Visòk mu je tilnik,
 Glava je čedna, trebúh tenák in mesnato plečje; 80

Krepko napéte grodí. Po dlaki cenijo najbolj
 Kóstanjévce in sivkljate konje; slabši so belci,

Žolti potém. Ko bi daleč zvon orožja se slišal,
 Stati na mestu ne zna; nastavlja ušesa, se trese,

Ter sepéč valí spod nosnic zbranega ognja. 85
 Griva je gosta in strésena pada na desno po vratu;

Dvójnato pak herbtíšče; žrebeta, ko dirja, kopito
 Votlí tla, in na glas klepetá z železnimi podkvi.

Tak je bil, ki ga Poluks berzdovál je v Amikli,

Cilar jaháč ¹²⁾, in, katerih belenski pamétijo pevci, 90
 Martovih kónj ¹³⁾ dvojád, in vprega junaka Ahilla.
 Tak je Saturn, kot konj, zatilniku grivo priložil,
 Odhitéč o dohodu zakónice, ter je napolnil
 Z rezgetanjem hribje okóli v naglem ubegu.

Unega tud, ki je hirati jel, al ko ga priletnost 95
 Tare, brani domá: ne milúj sramotni starosti.
 Star je len v zaród, in brez uspeha se trudi
 Rabotéč; in ko pričela je bitva se vendar,
 Kakor v sternji včasi nezmožno vname se ogenj,
 Brez moči divjá. Pred vsim na pogúm in na leta 100
 Pazi tedáj, na krepóst in sploh na očétovo pleme,
 Káko žaluje premaga, kakó se ponaša dobitja.

Ali ne gledáš, kak po viharjevo vprega tekoče
 Planejo čez poljé, ter jahajo proste zaderžkov;
 Kedar up mladenče budí, ter čudno veselje 105
 Serca bijoče plaší; poganjajo z bičem spletenim,
 Ter spusté se v dir; létí goreče kolesje
 Nizko sedáj ob tleh, zdaj znova visoko, da meniš,
 Ali v zrak hité al dirjajo proti nebésom.
 Ni ga mirú ne pokoja; ruménega praha se dviga 110
 Gost oblak; potijo se pén in sape sledečih.

¹²⁾ Cilar, slavni vojni konj bratov Kastorja in Poluksa, sinov špartanskega kralja Tindara. Bila sta v lakonskem gradu Amikle izrejena. Zgodaj sta slovela v viteških vajah, posebno je bil Kastor eden najpogumnejših jezdcev in krotitelj konj svojega veka, Poluks eden najverljših boričev in vojakov.

¹³⁾ Mart je bil bog vojske, ter je v bitvi sred obéh armad sem ter tje viharil. Napreženi kolam so bili konji ogenjsopelci.

Taka je slave ljubáv, ták vabi jih želja dobitve.

Pervi je Erihtej ¹⁴⁾ izumel voz in čvetèro
Vpregati kónj, ter stati visòk na urnih kolesih.
Uzde dodali pak in obhòd so hrabri Lapiti ¹⁵⁾, 115
Kteri, na herbtu sedé, konjika učili z orožjem
Dirjati čez poljé, in v skok jezdarit' oholo.
Trud je obojim enák; za oboje si zbere gojitelj
Mlado žrebè, pospéšenih nóg in vnetega serca;
Če je podilo že kdaj sovražnika, ki je pobégal, 120
Naj je Epír mu vlast, al staroslavna Mikène,
Ali Neptuna imá počétnika svojih očetov.

V. Opazivši letó nastojaj rano in skerbi,
Ko je čas, da krepíš z mastnino óno živinče,
Ktero voditelj bó in čedi prihodnji zaróčnik; 125
Reži mu trave mladé in podajaj često mu vode,
Piro tud, da mu ne zmanjka močí do vgodnega dela,
Ino slaba dečád ne naznanja ti stradež očeta.

Mateere pak nalašč pritánjšaj s pičlo gojitvo,
In, če znana pohòt v početku na pleme jih vabi, 130
Ne podájaj jim ne klaje, ne vrèčine hladne.
Mnogokrat jih gonijo krog al trudijo s solncem,
Keđar gumno ječí ob mlatnji ruménega klasja,
In ko véjajo prazni plev o zapádnika dnevih.
To storiš, da bohotna ne rast mogljivo spočetev 135

¹⁴⁾ Erihtej, kralj atenski, je iznašel voz, ker je bil slabih nog.

¹⁵⁾ Lapíti, pogumni jezdarji v Tesaliji; zatò se jih Centaure ali polkonje imenovali.

Zaderžuje kedáj al pa vzrokuje zveržitev,
 Ampak moč poželjna vlovi ter v krilu ohrani.

VI. Zdaj odjenja skerb za možé, in strežba
 sledí za

Matere. Kedar breje gredô po dopòlnjenih mescih,
 Naj ne velí jim kdo, da vjármljene težke vozóve 140
 Vlekle bi, da bi skakále po cestah, ali po polji
 Dirjale sem ter tjà, in preplávale reke dereče.
 Naj po samotnih dolinah se pasejo, blizo tekočih
 Hladnih vodâ: kjer mah in bilja zelene obali,
 Kjer jih špilja krije, in čer jim senči viséči. 145
 Krog silarskih šumáv ¹⁶⁾ in hóst alburnskega
 hriba ¹⁷⁾

Gledamo rójiti velik obád, ki mu Rimci Asilus
 Pravijo; Graji so mu o ptujšini ostrica rekli.
 Ljut je, molklo buči, da po njem prestrašene dede
 Krog po gozdu bežê; doní mukanja visoki 150
 Dom nebá, in gaj in osuhlo bregje Tanagra.
 Juno je nekđaj s to zverjó se sila tegòtna
 Mášila, ter iztúhtala mor Ináhovi hčeri ¹⁸⁾.
 Tega tedáj, ki o vročih dneh napada še huje,
 Brani nosečo živád ter pasí goveda le rano, 155
 Ko napóci se dan, al noč pripeljejo zvezde.

¹⁶⁾ Krajina na stoku potokov Silara in Tanagra v Lukaniji.

¹⁷⁾ Alburn = pogorje v Lukaniji, iz kterega izvira Tanagre.

¹⁸⁾ Jo, Inahovo hčer je premenil Jupiter v lepo kravico, da bi jo umaknil svoji ljubomorni in osvetni ženi Junoni. Juno pa je spustila nad-njo mnogo obadov, da je sila zdívjala.

VII. Po telitvi je skerb obèrnjena vsa na teléta.

Kmalò se jim užgò rodú značáj in iména :

Zberejo jih, katere za plod zrediti bi hotli,

Ali oltarju posvétit' in plužiti zemljo, 160

Da bi lomili grude njiv in orali z drevésom.

Druga živina pa naj po zeleni livadi se pase.

Ktere za trud in poljskemu delu zrediti namenjaš,

Kroti vžé ko teléta, in uči jih bógati hitro,

Dokler voljno je sercé mladó, dok šibka še doba. 165

Perviç vij širòk oblók iz tenkega verbja

Krog vratú; potém ko je bil svobodni zatilnik

Služevanju se vdal, naprezi po dvoje jih v takšen

Vraten klep, ter sili enako koráčiti telca.

Mnogokrát naj vlečeta tudi še prazne vozé 170

Čez poljé, in pa naj v prah biljéžita znamkè.

Potlej naj pod večò težó os bukova škriplje,

Ter železno koló naj dvójica pelje živinçet.

Mladeži pak, dokler ni utážena, trave ne dajaj,

Tudi ne drobnega listja verb, ne močérnega biçja, 175

Timveç silja nakosi z rokó; naj kmal po telitvi

Krava ne polni ti belih golid, po navádi oçetov,

Ampak vimena vsa podaja premilemu telçku.

VIII. Ako te vabijo boj in konjìkov trumo junaške,

Ali želiš Alféja polég objáhati Pizo ¹⁹⁾, 180

Ino v gaju bogóv leteçe pogánjati kola,

Treba da konj se uči, pogúm in orožje vojakov

¹⁹⁾ Ob reki Alfeji kraj mesta Piza so obhajali slovesne olimpiške igre.

Gledati, slušati glas trobént in bojne vozóve
 Škripati, čuti v staji pa berzd rožljanje šumeče.
 Naj se če dalje bolj konjárnika hvale raduje, 185
 Ter naj ljubi vdar, če z rokó mu gladi zatilnik.
 Tak pogúm naj kaže žrebè, odstavljeno majki;
 Naj tud glavo včasi daje natègnjeni berzdi,
 Slabo ko je, boječe in lastne moči še nevedno.

Kedar otreh dopòlnjenih letih četerto se bliža, 190
 Začne letati naj v koló, in primerno stopaje
 Dirjati konj, nasproti metáti pa bedra zajemno;
 Naj se igraje uči; tekóč z vetrovi u stavo
 Da leti, kot razúzdán, po široci ravéni,
 Da le poverh dotika z nogó se mehkega peska: 195
 Kakor silni viháar od nadborjanskih obali ²⁰⁾
 Prihrum, ter strašni hlap oblake temótné
 Goni sebój; lej, setve dolin in polja kipéča
 Jéžijo se o pišu neviht; na pogorji pa gozdi
 Molklo šumé, in dolgi valijo se k bregu valovi: 200
 Uni tekóč razbródi vodé in klasje kipeče.
 Tak se konj na meji potí dirjavnega polja,
 Ko je cilj došél, in kri se mu peni po berzdi;
 Tak bo bojne vozé na gibkem tilniku vlekel.
 Ko je vkróčen bil, daj v hrano mešánice tečne,
 Da se telo krepí: ker pred krotanjem utegne 205
 Dvigati grozen pogúm, in vjeti se branít' oporno,
 Gibkih bičev terpéti al volčjo dopúščati berzdo.
 Toda nobena skerb takó ne jači živine,

²⁰⁾ Nadborjanske primorja so severne krajine sploh.

Kot če Vènere mik ubraniš²¹⁾ in slepo pohôto, 210
 Ali je raba volôv ti prijetniša ali pa konjev.
 Bike tedaj oddaljajo preč, al gôr na samotne
 Pašnike, za ločivnimi hribi, kraj vode široke;
 Alj jih imajo domá zaperte pri polnih koritih.
 Namreč ona pojemlje moči; nje gled že pripeka 215
 Mlado kri; ne dovoli goščáv, ne pomniti bilja.
 Kaj še, vabi prijazno celó, ter včasi ponosne
 Blódnike tudi zdraži, da boj pričnejo z rogóvi.

IX. Sila je velik gozd, tam pase se junica
 berhka.

Bika zalézvata jo, ter bijeta boj za telíco,
 Rane za rano dajóč si, in strašno se večkrat 220
 Ranita; čerkljata kri obliva obema telésa.
 Lej, nasprot se vpirata zdaj z rogóvi, pa grozno
 Sténjata; gozd odméva na glas in velki Olympus.
 Tud ne prebivata v enem obóru borivca; odide
 Zmagani, ter se podá pregnán kam v ptuje krajine, 225
 Zdihajóč sramote in ran, ki jih jaki dobitnik
 Njemu zadál, in junice, ki nevoljno jo zgubil;
 In obór gledaje odide predédovi zemlji.

Potlej z vso skerbjó si uri moči; po pečinah
 Bivajóč leží terpljiv v nemili goščavi. 230
 Ternovitega listja živéc in ostrega viša;
 Skuša se tud in uči razljútiti se u rogove,
 Drevnemu panju vpreti, vetrove pa draži z udarci,
 Zaderví tud peska v zrak, predigra na dvóboj.

²¹⁾ Naj se brani prezgodnje orlenje ali pojanje.

Se je obrabil li in znovega spet se okréval, 235
 Dvigne se jak, in napade protivnika, ki ga je zabil:
 Kakor vsred morjá, ko prióh beléti se jame,
 Votlo kipéč iz globi se val derví za valóvom,
 Potle do brega hití, pa strašno doní po počinah:
 Zdaj pak pade ko hrib, da se péni vesoljno pomorje, 240
 Ter da černkljati svišč kipi spod morskega brezdna.

X. Pokoljenje na zemlji vse, ljudjé in živina,
 Tudi pleména vodá, zverjad in pisane tice
 Dèrejo v bes in plam; vse čuti gibanje ljubezni,
 Drugi čas levinja nikól, zabivša levičkov, 245
 Ne divjá po puščavi takó; ne včinjajo drugo
 Krat medvedi morij, ne toliko mertvih po gozdih.
 Tedaj je ljut merjásec, tedaj najtogótniši tiger;
 Joj mu, ki tedaj zašel bi v samoto libiške puščave!

Je li ne veš, kakó se žrebcem trupla po želji 250
 Tresejo, če je volh njim znanega blapa donésel!
 Nič ne ustavlja jih več, ne bič ne konjikov uzda,
 Tudi ne terda skalád, ne počevje, ali protivni
 Tok vodá, dervéč v valovji zlomke pečinske.
 Prihrumi ter brusi zobé tad svinja sabelska²²⁾, 255
 Ter z nogó razriva tla in derga na deblu
 Semtertjé si teló, in terdi v boj si ledóvje.

Kaj počenja mladéneč, ko mu žar v oserčji lju-
 bezen

Silno budí? Lej, pozno še plava o nočni temoti

²²⁾ Domača svinja, ki so jih množico Sabelli v samniškem hrastovji redili.

Čez viharñi zaliv; nad njim germijo visoke 260
 Vrata nebés in valovi okóli, dereči po skalah,
 Hrujejo; njega ne vkličejo pak roditelji vbogi,
 Njega devojka ne več, ko nad umerlim umira!

Kaj počenjajo ris, volkovi pa psi o pohoti?
 Kaj jelenov rod, nenavajen budega boja? 265

Lej, pred vsim se vidi gorečar pohòt o kobilah,
 Ktere je Vènera tedaj zdivjala, ko Glaukovi²³⁾ konji
 So s čeljustini clo raztergali lastnika truplo.

Une goni ljubáv čez Gargara, skozi doneči
 Morski prepad; čez hribe leté, preplavajo reke; 270

Vedno tud, ko v serce je žar se siloma vrnil,
 Zlasti pomládi (pómład ogreva život jim iz nova)

Vkup stojé, naproti zahodu, visoke po berdih,
 Ter uživajo lahek zrak; brez vdaje pa žrebne,

Ter po vetriču celó (kar čudovitno je reči) 275
 Razbežé po skalah okoli in tihih dolinah,

Ne v zahódnika stran al proti rumènemu solncu,
 Burji temoč nasprot in topliku; tudi na temno

Južno stran, ki v merzel dež obnebje zavija.
 Tem rodi se hud otrov, oplodje prečudno, 280

Kterému konjski bés pastirji velijo po pravem;
 Konjski bés, ki ga često nabirajo mačohe hude,

Ter zeljád poméšajo vmes in vražno besedje.

²³⁾ Glaukos, korintiški kraljevič, je imel čvetero potniških konj, ki mu jih je zavoljo zanemarjene službe Venera zdivjala, da so svojega gospodarja raztergali.

Toda čas beži, beži — pa ne vrača se nam več,
Ko nas mika ljubáv, opisati vse po natanko. 285

XI. Tolikánj od večih žival. Zdaj kliče me drugo,
Volnonosivnih čéd in kóz runjavih gojitva.

Le na delo, nadjájte pohvale se, jaki selani!

Res, ne dvomi mi duh, da ni lahko, z besedami srečno
Zmagati tak predmèt in okinčati stvarice majhne. 290

Vabi pa sladka ljubav me na verh parnásove gore;
Drago je tud po višavi hoditi, kjer predniki niso
Do Kastalije²⁴⁾ dol ugládili rahlega pota.

Zdaj pa, bóginja čred, glasi naj krasno se petje!
Koj o začetku velim, da v toplem hlevu bi ovcam 295

Hrane dajál, dok listnato spet poletje se verne;

Da bi terde tla z obilnim sternjem in snopjem

Práproti jim prestiljal kmet, da oledje ne žali

Mičnih živál, ne srab se plodí, al otok po kolen'cah.

Dalje gredóč velim, da listja máginskega naj se 300
Kozam dosti delí, pa tekóčnice hladne podaja.

Naj kozják, od vetrov preč, prot zimskemu solncu

Gleda na južno stran, dok mérzlo zvezdo prihodnji

Skrivat gré vodnár, pa še konec leta pomoči.

Koze skerbno gojite, ta skerb se obilno vam spleča, 305

Ker dobička ni manj, naj ravno volna mileška²⁵⁾

²⁴⁾ Kastalija = navdušiven vrelec, ki je izviral na podnožji Apolu in Modricam posvečenega Parnasa.

²⁵⁾ Koze gre gojiti ravno tako skerbljivo kakor ovce, če tudi žlahtna volna, kakoršna je nekda prihajala iz Mileta, v trgovini višo ceno dobiva.

Kuhana v tirški rumelki, za tergovino premaga.
 Plódníše koze rodé, ter dajejo sladkega mleka.
 Čim se vimena bolj praznujejo, da se golíde
 Pénijo, bolj se tok iz mólzenih pérs ti zaliva. 310

Zraven strižejo tudi podbradje pa sívkljato brado
 Afrikánskíh koz pastirji pa kódrasto dlako,
 Delati šotoríšč in odéj brodarjem ubogim.
 Pasejo pak se po gozdih, po visočínah Licéja,
 Skozi ternje kopin, po ternatih berdíh in gričih; 315
 Same gredô pod krov spomljíve in peljejo mlade,
 Ter koračijo komej čez prag s prepolnim viménom.

Brani tedáj jih skerbnó ledú in snežníh viharjev,
 Kolikor manj potrebno je njim človeške gojítve;
 Hrane podajaj rad in klaje zelenega veja, 320
 Tudi polníh seníšč ne zapiraj celo pozimje.

XII. Kakor berž na zapádnika klic veselo poletje

Verh planín obójico čéd na pašnike vabi,
 Hajdimo z lučjo pri ódnice koj na hladne livade,
 Dokler jutro novó in dokler trava se sveti, 325
 Rósnato bilje pa tud najljubše prílega se čredam.
 Ko je nebeških úr deseta pa žejo zbudila,
 Ter v germovji na glas prepévajo tužne cikade,
 Naj pri kladéncu živád al o plitvem ribniku mirno
 Iz brastóvih korít se tekóčnice hladne napaja. 330
 Sred vročine pa naj podaja se v senčno dolino,
 Kjer prilétnega debela se hrast božanski v vejovje
 Razprostira okoli, al kjer obilnega dobja
 Temnozelénkljati gaj počiva v svetem osenčji.

Potlej daj spet čiste vodé; naj pasejo spet se, 335
 Da bo solnce za hribje šlo: ker sapa večerna
 Zrak hladí, pa rosa goré in pašnike moči,
 Brežje tudi udómca doní pa osátice germje.

XIII. Kako bi nek pastirje líbiške, kako v popevki
 Pašnike pel in redko naseljene bajte Nomadov? 340
 Noč in dan se pase živád dni celega mesca
 Večkrat tam, obhodi dalajne puščave, pa nima
 Prenočíšč; tolkánj je stép! Tud pelje seboj vse
 Afrikanski pastír: svoj dom in hišne bogove,
 Svoj orod in psa iz Amikle²⁶⁾, pa tul za streljánje: 345
 Kakor rimski voják v očinskem orožji pogumen,
 Ker pod silno težó potuje, pa prej ko je slutil,
 Vrag protív tabre zabíl in v boj se razverstil.

Tam je drugač, kjer Skutije svet in azovsko pomorje,
 Al kjer Donava kalna valí rumènkľjato svišje; 350
 Kjer do stožéra nebá rodopéjske se pružajo gore²⁷⁾.
 Tam zimujejo čede po hlevih; zakaj po livadah
 Ni ne redivnih bilk, ne zelenega listja na drevji:
 Zemlja temóč leží pod odejo snegá, pa visoki
 Led pokriva vse; sneg mnogo dosega komolcev. 355
 Vedno je mráz in vedno pišejo zimski viharji.
 Nikdar solnčni bog ne plaší tam bledega mraka,
 Ne, ko ga peljejo konji na viš nebeškega dóma,
 Ne, ko voz hiteč v rudéckľjato morje potoni.

²⁶⁾ Amikle v Lakoniji je rodilo izverstno pleme volčjih psov.

²⁷⁾ Rhodope, visoko pogorje v Traciji, ki stga od balkanskih gorá proti severju do Donave.

Plošče tekočih vodâ zmerzujejo naglo po rekah, 360

Ino val derži na poverhnji kovane kolésa,

Val, prej ladjam ljub, gostiv zdaj težkemu kolju.

Bron razpoka mrazú, obleka prizeba životu,

Ter z bezjáčami clo sekavajo zmèrznjene vina;

Jézera vse premenijo se v preterdo oledje, 365

Celo na bradah môž se okórijó grozne ledenke.

Ta čas pada pa sneg nezmerno po celem ozračji;

Ovce poginejo sploh; stojé pod snežnim obišjem

Trupla velika govéd; pa skupno tičíjjo jeleni

Pod izredno težó, le rogovi kviško molíjo. 370

Teh ne lovíjo z urnimi psovi, ne z mrežo lovniško,

Tudi plašivih trop ne podé z rudečimi kopi:

Timveč, ker ohribje snegá znad plečja valíti

Zver hití, doide jo lov, pa ko ječa, z železom

Usmertí ter pelje domú klica je veselo. 375

Skiti živé bezbrižni v jamah globoko skopanih

Pod zemljó; gromadijo lés, in cele drevesa

Za kurjavo valé, ter mečejo jih na gorišče.

Tamkaj preigrajo noči, pa radi namesto

Vina pijó tud' ol in oskorúšino kisló. 380

Tak je narod, živéč pod nadborjanskim obókom,

Nevkrotljive moči, ki ga brijejo vihte ripéjske;

On zavija živót v rujávklate kerzna zverinja.

XIV. Ako je volne ti mar, oddaljeno bodi robidje,

Repje s tóricó vred; varúj bohotne se paše, 385

Ter le belih ovac, pa mehkega runa, si béri.

Ovna zavračaj pak, da ravno je čiste belíne,

Kteremu čerukljat kaj v gobičku giblje se jezik,

Da ti zarodnih rún ne počerni s temávimí znamki;
 Iz obilnih redišč odbèri si drugega raji. 390
 Tebe takó, če je res, je po volnati beli daritvi
 Pan, Arkadije bog, o Luna, vjel in omámil,
 Klicajóč te v log: tud nisi bla njemu nemila.

XV. Kdor si mleka želí, naj détélje kozje podaja
 Pridno z rokó, kropivca in zél soljenih živalim. 395
 Raje gredó k napaji potém, napólnijo raje
 Vimena, da je solnat okús začutiti mleku.
 Mnogi ločijo materi koj odráščene jarčke,
 Ter nataknejo jim oglavke bodeče na gobček.
 Kar o zori so bli al v dnevu mleka namolzli, 400
 Sirijo, ko je noč: kar pozno ko solnce zahaja,
 Nèse za rana kozár v posodah prodajat do mesta;
 Al potrosi nekajko solí, da na zimo ga brani.

XVI. Naj ti gléštanje psov ne bodi nevažno;
 zajedno
 Kermi lakónski zaród pa Molósa pogumnega
 pleme ²⁸⁾, 405

Mastne sirotke dajaje. Nikol,* če te branijo taki,
 Tebi ponočnih tatóv pri hlevih, ne voléjih napadov
 Bati ne bó, hajduka še manj, ki preža potajno.
 Večkrat naj bi podíl boječó zverád po goščavah,
 Zajca s tropo psov, al koze lovíl po planinah; 410
 Mnogokrat iz gozdnih kalúž merjasca z lajánjem

²⁸⁾ Virgili hvali tu posebno pleme špartanskih ali lakonskih psov in pa molose iz Epira. Pervi so bili le majhni, dolgega gobčika in bistrega voha, torej jim pravi lovski psi; Molosi so bili voléjega plemena.

Plašil v beg in gual, pa skoz visoko poberdje
Krasno si jelenčad krikaje v mrežo pritisnil.

XVII. Uči se dalj, zapaliti v hlevu dišavnega
brinja,

Galbana tud, ča nevarne guši spod gnezda preženež. 415

Često tiči, pod jaslami skrit in hud o dotiku,
Strašni gad in ogiblje bojéč se belega dneva;

Tudi voš, pohištva sledéč in sence privadna,

Mor govedju nemil, kropéč strupáno na ovce,

Skrivno valí. Zagrabi, volár, tud kij pa kaménje 420

Ter, ko ljuta se dviga pa vrat vpibuje sikaje,

Treši na njo! Bežé je glavo v zemljo vtaknila,

Ko uvito teló, pa konec repa na zadnje

Vmirata, ter poslednji zavój mlohavo se vije.

Tudi živi po logih Kalabrije ljutica huda, 425

Luskato herbtje valéč in povzdignjene persi,

Tudi dolgi živót z velikimi pégami prižan.

Dokler kje potók izhaja po virih tekočih,

Zemlja močáv pomladnih kipí in dežévnega juga,

Ljubi hidra vodé; ležéč na bregu si polni 430

Černkljato gerlo z rib in žáb jezičnih lovitvo.

Ko je močirje subó, vročine pa zemlja popoka,

Skoči na polje ven, in oči goreče sukaje

Ljuti okòl, po žeji divóka in sparice plašna.

Naj me ne mika tičas, pod milim vživati

Bogom 435

Sladkih spánj, al kraj malinja počivati v travi,

Ko se je ljevil gad, in ves čil v novi mladosti

Sem se valí, al ko je zárod v gnezdu popustil,
Proti solncu napét, pa s troščipnim šviga jezičkom.

XVIII. Bolovánj tud hočem izvirik in znamnja
učíti. 440

Gerdi srab napada ovce, ko merzlo deževje
Pregloboko do živega gré in o sivkljati slani
Zimski prepíh; al ker po strižbi nemívani znoj jim
Obvisí pa ternje bodeče život jim oguli.

Kópajo torej v sladkih vodéh ovčarji navadno 445

Svojo živád in umakajo z mokrimi dlakami jarca
Pod vertlòg, da sebi podán odplava po reki;
Al ostriženo télo mazilijo v grènkljati murgi,
Méšajo vmes gladkíne zlatá pa rumènega žvepla,
Kléja idajskih gorá in mast vlečljivega voska, 450
Morskih čebúlj in ostrih čmerik, pa smole zemeljne.
Ni je pa bolj hasnjive močí o taki nevolji,
Kakor berž otvòriti vréd umetno z železom.
Kajti gojí se bolést, ter žije ogèrnjena tudi,
Ako se brani ovčár, zdravilno roko prisadu 455
Vlòžiti ali sedi hotéč, da pomaga božanstvo.

Tudi ko bol kostí ovác ali kóz je napadla,
In zelo divjá, pa trupla vročica pojéda,
Bilo bi prav, prisád odverniti, ino na spodnjem
Kraju nogé kervi spustíti od sékane žile, 460
Kakor učinjajo sploh Bizalti pa hrabri Gelóni²⁹⁾,

²⁹⁾ Bizalti = traciški kočovníki poleg strimonske reke;
Gelóni = narod helenskega plemena, ki se je bil na bre-
govih črnega morja naselil in se kraj Dona prestiral;
puščava Getóv = brezvodna planjava v Besarabiji.

Kedar v hribje gredó al v Getov daljne puščave,
Ter si vsédnici tam kerví naméšajo konjske.

Vidiš ovco kedaj postajat' in sence prijetne
Tráziti ali lenivo povérh le bilje glodati, 465
Vedno zadnjo sledíti al sred livade na paši
Vlegati se, samo domú prihájati pozno po noči:
Koj ustavlja kvar z železom, prej ko se strašna
Kužna bolést prikrade v nezavárvano čedo.
Gost takó ne valí se vihár po zímškemu morju, 470
Kakor grozni pomór med čédami. Ne le samotnih
Glav morí, temoč poletne redišča zajedno,
Nado pa čedo vkup, in pleme vesòljnega polka.

XIX. To poznáva še zdáj, ki gleda visoko po-
bèrdje,

Razvaline noríških³⁰⁾ gradóv in polja Japídov,³¹⁾ 475
Toliko časa potém; ki svet pastirjevi vidi
Zapuščén in daleč okòl izpraznjene loge.
Tù je nekda j zrak obolel in je vstala poguba
Žalostno, ktera, vneta v vroči jesenski soparci,
Pomorila živino je vso, vse pleme zverinje, 480
Tròvala ribnike tudi in travnate paše s kužilom.
Smerti ni bla ednera le pot; ko je vróčnica huda

³⁰⁾ Norikum je bila pokrajina, ki je segala proti severju do velike Germanije, kjer je Donava mejila; proti zapadu do Recije in Vindelicije, od katerih jo je ločila reka Oenus (Inn); proti vzhodu je mejasila s Panonijo, od ktere jo je v severju ločila cetinska gora, in na jugu z gornjo Italijo: bila je torej en del sedanje Avstrije, Štajerske, Koroške in Kranjske.

³¹⁾ Japodi = nekdanji prebivalci Istrije.

Télo prešnila vse ter sklúčila ude boleče,
 Zopet obilovál je sok, pa kostje vesoljno
 Kužni umor na malo v raztopljenje potegnil. 485
 Večkrat, ko je v slavo bogov oltarju se žertva
 Bližala, vólnati vez je z belo brambo že kinčal,
 Pade vmiraje na tla med služnike svetega hrama.

Tudi če prej je pop s železom ktero zabodel,
 Noče ne drobje gorét' na darílniku; tudi bogóvec 490
 Svetován ne more tičas odgovora dati.

Komej vlaži se nož s kervjó zaklanih živinčét,
 In le pičla gnjilád očérni zemeljno poverhje.

Kupoma mrè tu blizo teládina v bilji bobotnem
 Ter pustí pri polnih koritih sladko živetje. 495

Tudi zdivjali so vmíljeni psi, pa grénica huda
 Svinje nevoljne duší in davi po tolstem jih žrelu.
 Konj zmagávec, bojniških vaj in hrane zabivši,
 Pade nerád, odvráča se vrelčine, vdarja pa često
 Zemljo z nogó; úsesa visé, potí se živót mu, 500
 Kakor umirajóč; suší mu poveršna se koža,
 Ktera je terda na čut, če nje bi kdo se dotaknil.
 Take známja dajó pred smertjo, koj ko zbolíjo.

Kedar o napredovanji gredóč razljuti se kuga,
 Zaplammé se očí, živinče sopè, pa je večkrat 505
 Sila težaven iht; kerčí notranje se drobje,
 Tudi vliva se čerukljata kri stopljena po nozdráh,
 In zateklega gerla prijél se je jezik okorni.

Bil na pomóč je bolnim vlv prežlahnega vina
 Skoz en rog, edini lek vmirajoči živini. 510
 Kmalo je blo še to v pogín; po vračilu se vnema

Ljutiši bés, da živad, že blizo nevoljne pogube,
 (Smili, nebó, se pobožnih; potivnikom isto pomóto!)
 Razkervavi si clo z zobní oslabiljene trupla.

Lej, oraje diméč, kraj težkega lémeža, pade 515
 Vol na tla, da s pénami kri spod gobca mu šine,
 Ter hropè poslednjikrát. Skerbljivi ratáj gre
 Ter izpreže tovarša, ki mertvega druga miluje;
 Clo pustí svoj plug na sred začetega dela.

Unega pak ne morejo gozd, ne travica mehka 520
 Ganiti več, ne bistrice tok, ki po berdu šumeča
 Čista bolj kot jantar bití do nizke doline.

Trebuš je sklučil kerč in oči prevlekla otèrpost,
 In do zemlje visi pod glavno težino zatilnik.

Kaj pomagata trud in pridnost? Kaj da si
 mastno 525

Zemljino s plugom orál? In vendar nije užitek
 Rujnega vina v smert peljál, ne klaja obilna:
 Mladje drevés jih živí pa hrana nedolžnega bilja;
 Pitje njihovo je vrelčina sploh in urnih potókov
 Vóda; tudi ne kratí nemír krepivnega spanja. 530

Nikdar prej, ko povédina gre, ni po tistih okoljnah
 Vólov v svetke bogóv pománjkalo; zdaj so bivóli
 Nepriстойni vozé na verli blagajnice vlekli.

Težko tedaj je kmeč razril zemljišče z orodjem,
 In s perstmi zagrebal nasév; ljudje so pa s šijo 535
 Vlačili čez visoke goré škripavne vozóve.

Grabežljivi volk okòli ovčjaka ne preža,
 Tudi ne hodi po noči do čéd; groznéja bojazen

Njega kroti. Plašljive kozé pa jeléni begoči
Zdaj zahajajo med pesé in okoli pahištva. 540

Kar preplava vodé, ves rod nezmernege morja,
Veržejo kraj bregóv kot utópnike silni valóvi;
Nenavádni pomorski psovi v reke bežijo.
Tudi pogine gad, če ravno zakotje ga brani,
Ino guš pokončnih ljusk otèrpne zajedno. 545

Pticam tudi je zrak nemil; spod vedrega néba
Padajo dol na tla ter zdihnejo sladko živetje.

XX. Temu na verh ne pomaga več, preminjati
klajo,

Tudi zastónj je vračil izbòr; zdravníkov obádba,
Kiron, Filire sin, pa Melámp³²⁾ sta obúpala sama. 550
Zlo divjá, na dan spod tme peklenske dohòdna,
Bleda Tizífona³³⁾ zdaj, ter goni Bolést in Bojázen;
Veča ko je, bolj dviga glavó ter gleda po plenu.
Čuj, beketanja ovác, mukanja govéd pa donijo
Reke pa suhi brég in prijetno nagnjeni homci. 555
Kúpoma pada živád, in clo po hlevih je sila
Mertvih telés, katere topí gnjilobna poguba,

³²⁾ Kiron in Melamp sta bila svoje dni najimenitniša
vrača. Melamp je umel celo tičji in zverinski govor. Vračil
je ljudi posebno s čmeriko.

³³⁾ Tizifona — osvetnica umoritev — iz pekla, na svet
poslana, je včinjala strašni pomor med živino. Žalostnega
beketanja in mukanja so doneli gozdi in bregovi; kupoma je
ležala živad po tleh, ker gospodarji mertvih trupel niso mogli
ne v vodi potopiti, ne z ognjem pokončati. Še la pozneje so
se bili naucili pastirji mertvovino v jame spravljati in jo s peretjo
pokrivati.

Dokleš z grudó jih kriti in vjámiti ljud se navadi.
 Kajti nobeden ni rabil kož, nobeden ni vtegnil
 Toliko drobja z vodó končáti al vžígati s plamnóm. 560
 Tudi ne striči zamorejo rún, od kuge pa gnjila
 Zgrizenih tudi strohnélih niti ne rabiti v tkanje.
 Če ja pa vendar kdo poskusil se gadno odéti,
 Skeleče so puhvice koj sledíle, po udih diméčih
 Znoj pa gnjusni se vlil; ni blo predolge pomude — 565
 Pa je strašni prisád razjedel okúženo truplo.

Poljedelstva četrte bukve.

Čbelarstvo.

Zapopadek.

I. Naznanilo predmeta in posveta Mecenatu. II. Poziv Apola. III. Stan čebel. IV. Naprava košnic ali panjev. V. Popis čebelnega življenja. VI. Čbelni boj. VII. Pomogljeji čbelno buno vmiriti. VIII. Pomogljeji rojeve obderžati. IX. Obrisi pesmi o vertnarstvu. X. Čbelne lastnije in družbena vredba. XI. Razploditev čbel. XII. Njih čudovitni nagon. XIII. Podrezovanje. XIV. Čbelne bolezni. XV. Umetna zaploditev čbel. XVI. Aristaj iznajdnik čbel. XVII. Opis podzemeljskega postanka vodá. XVIII. Pogostitev Éristeja. XIX. Prerok Protej. XX. Vlov Proteja. XXI. Protejeva prerokba. XXII. Orfejev hod v Podzemlje. XXIII. Dohod Orfejev na gorni svet. XXIV. Razlaga prerokbe. XXV. Doversitev žertve. XXVI. Sklep.

I. Sedaj pa hočem rumenega méda nebeške
darila

Pévati. Še na ta del ozri se ugodno, Mecena!
Čudovitne reči naznanjam drobnih živalic,
Vojvode jake rodú, njegove početja pa bitve,
Običaje vse in šege vesoljnega polka.

II. Trud je v majhnih rečéh; pa slava ni majhna,
če milo

Blagovoli nébó in prošnjo usliši Apólo ¹⁾).

III. Naj poprej odloči se dom in stanje čebelam,
Kjer ni vetru vhod (vetriči ubranjajo namreč
Hrane nositi domú); kjer ovce in jarčiki bludni 10
Cvetja ne pohodé, ne kravca po ròsnati njivi
Semtertje bezá pa bilje klijoče pogázi.

Naj so zelenci potém, gnjusobno prižánega herbta,
Preč od obilnih dýoríšč; brigóvnice, druge še ptice,
Tudi lastóvka, na persih znamnje kervavega čína, 15
Namreč okoli pogúbljajo vse, lovijo leteče

Čbelice, ter jih nesó za hrano nemilemu gnjezdu.

Vrelčina čista pak, ribnjáki zaráščeni z mahom,

Naj so tam in plitvo hitéč po travi potóček;

Naj obsenja prihód al palma al oljkino drevje, 20

Da, ko s pervimi roji pobegnejo matice nove

Na pomlád, spuščena staníc pa goni se mladež,

Bližnja jih vabi obál, ogníti se hude pripeke,

Ali jih jemlje na poti drevó pod listnato krovje.

Sred vodé, al mirná stojí, al teče po polji, 25

Verzi nekóliko kamnja vprek al verbovih vejic,

Da bi počivale tam, ko na mostih, zamogle na toplem

Solneu pa krílca tudi razpénjati, ako bi mudne

Ljut vihar došel, al v vodo celó jih pometel.

Naj cvetí krog volčji korén in blagor dihava 30

Dúšice; tudi šetráj dišéč naj raste obilno;

¹⁾ Virgili kliče Apolona na pomoč kot boga pesništva.

Vijolišča pa naj pijó močívnega vrelca.

IV. Košnice pak, al sklópljene so iz votle ti skorje,

Ali spleténe bile iz hvój in vlačnega protja,
Tesen da jim je v hód: zakaj mrazota po zimi 35

Med gostí, vročina ga spet raztaja po leti.

Čbelam škodje obój utók; zakéljajo torej

One si z voskom tud tekmaje po svojih pobištvih

Tenke pokótine sploh ter pólnijo s cvetjem in mažo

Luknje vse, pahranijo lim, nabrani za delo, 40

Lim, ki je bolj lepljív ko lepák in smola idajska.

Večkrat imajo pod zemljó po jamah skopánih,

Ako je poved res, svoj dom; tud našli so čbele

Sredi razpoklih pečin in v doplji trohnélega debela.

Da bo toplo, zamaži pa ti pokliše po panjih. 45

Z ilovco gladko, pa namétaj listja še rahlo.

Blizo čbelnih stanišč tisja ne terpi ne dima

Kuhanih rakov kdaj; ne zaupaj grezi močirni,

Al kjer gnoj hlapí, al kjer od vdarka pečevje

Votlo doní, da glasú odmév odbit se ponavlja. 50

V. Kakor berž je zima pobégnila zlatemu solncu,

Pa nebó zvedrilo se pomladanski miloti,

Letajo čbelice koj po predolih in hostah na polje,

Berejo med bagrenih cvetíc in okušajo lahko

Čistih vodá. Ne vem, po čem neznano vesele 55

Gleštajo dom in svoj zaplód; zdaj umno gradijo

Voščenino novó ter delajo satje lepivo.

Vidiš tedaj, da roj, pustivši piskrice, kviško

Plava do zvezd nebá po jarko toplem ohlipji,

Pa steriš, ko temen oblak po vetru se vleče, 60
 Glej, za njim! Na sladko vodé in listnato krovje
 Vedno letí. Tje škropí dihavega sóka pravilno
 Zmlenih čbelnih melis in biljk nežlahne cerinte;
 Zvončaj z bronom okòl in udárjaj cimbale glasne!
 Same posédejo kmal mirisne sedíla, pa same 65
 Vernejo tud se navadno v najnotranje kolevke.

VI. Kédar v boj in bitvo gredó (uname se namreč
 Med kraljícama včasí nesklad in silno gibanje),
 Vedno se dá pa volja rodú in v vojskó hrepeneče
 Serca pogumne že prej opáziti; kajti mudivue 70
 Vabi, ko zvok trobil, nek šum; glasove je čuti,
 Ki posnémajó klic trobént in zvanje na bitvo.
 Naglo se družijo taj, migljajo s sijajnimi krileci,
 Brusijo žalce na boj in orožávajo plečje,
 Pa se rivajo krog kraljíc, pri šotorji goščate, 75
 Ter pozívajo glasno v boj naválo protivnic.

Najdejo jasno tedaj li pomlád in proste livade,
 Planejo ven, pričnè se boj: po visòkem ohlipji
 Čuje se hrup, in v gost zavòj se grudajo roji,
 Ter popadajo dol. Ne gré gostéje ne toča 80
 Izpod nebá, ne želòd takó s stresènega hrasta.
 Matice pak, sred bojnih trúm, z leskéčimi krilci,
 Spodbudívajo velki pogúm u tesnem oserčji,
 Ter ne umaknejo se, dok jáče dobítnice niso
 Ali primórale teh al unih, na beg se podati. 85

VII. Tako gibanje duhóv in toliko ljute pobitve
 Pomirujeta kmal, če s trobo prahú jih posuješ.
 Znaš vojvódi ne pak odvábiti vojski obòje,

Ktera je bolj gingava, le-tó, da bludna ne škodje,
 Smerti podáj; krepkéja pa naj vladuje na dvoru. 90
 Ena je krasna pik, bliščečih rumènega zlata;
 Kajti dvoje je čbél: žlahnéja, že viditi lepša,
 Ljuskic sije rudéčklatih vsa; ta druga je gerja,
 Lena, pa vleče širok trebuh, ne slave poželjna.

Dvojne .pa so, ko trupla knegínj tud ljudstva
 podobe. 95

Lej, nekojih je dlakav živót: ko, kedar ves v prahu
 Dojde popoten mož, in usta mu zévajo suhe.
 Druge se svetijo bolj in blesketajo lepote,
 Zlata goreče vse in enako popikanih trupel.
 To je bolji zaród; od tega, ko vreme je vgodno, 100
 Sladkega meda dobíš; ne le sladkega — čistega tudi,
 Ki je ogavnega vina okús ublažiti zmožen.

VIII. Kedar pak nestalni leté in po zraku se
 roji

Vlačijo, sat pusté in hladnih zabijo piskric,
 Brani jim ničvredni nagib do prazne zabave. 105
 Braniti tudi težavno ne bo. Izdèri le krilca
 Maticam! Ako se té mudijo, ne upa nobeden
 Roj iz nje letéti al v tanki zrak se podati.
 Vabijo, naj jih verti na cvet žofránovih rožic,
 Vendar strah tatóv in ptičkov s vèrbovo koso, 110
 Varh Prijáp²⁾ iz Hellesponta, jih bode ovárval.
 Kdor čbelari tedaj, ta sám okoli pohištva
 Timjana sádi pa pinij, čzetih visokemu hribju;

²⁾ Prijap = čuvaj vertičev na priklad naravne rodovitnosti.

Sam naj dela z rokó; plodivne rastlice naj tudi
 Sam podbrázdini dá ter vlaži z obilno močitvo. 115

IX. Tudi bi jez, ko na méji bi dél pritegniti jader
 Treba ne blo in hitro na kraj kormániti barko,
 Morebiti še pel, kakó skerbljivo se verti

Lepšajo; pel rožnjake celò dvoplódnega Pesta ³⁾;
 Ali kakó bendibije rastejo, moče vesele, 120

In lepák ob kraju zori; kakó se po travi
 Dinja napenja v krog; zamolčal tud bi ne pozno

Docvetajočih lužanj al hvój ukrivnih premóga,
 Tudi beršljina nikòl, ne mirt bregovja prijatlje.

Pomnim jaz, da pod ozidjem ebálskega grada ⁴⁾, 125
 Kjer tmináv potók rumènkľjate njive namaka,

Staréka koriškega ⁵⁾ sem poznál, ki je pustega polja
 Malo juter imél. Zemljišče ni blo ne govedju,

Tudi ne volnati čedi v prid, ne tertju prigodno.
 Mož je pa vendar kelj pod živico, bele okòli 130

Lilije, tud sporš redil in makovo cvetje,
 Ter bogát med kralje se štel. Ko domú je prihajal,

³⁾ Paestum ali Póstúpa mesto na južni strani Napolja. Slovelo je zavoľje krasnéga brama Neptunovega in zavoľje prelepíh rožnjakov, ki so cvetli spomladi in jeseni.

⁴⁾ Kraj mesta Tarenta.

⁵⁾ Virgili slavi tu bornega staréka iz Cilicije od koriškega predgorja v mali Aziji, ki se je bil, o Pompejevih bojih iz domovine pregnan, blizo mesta Tarenta naselil. Pridobil si je ondi nekoliko ralov zapuščenega polja, ga pridno obdeľoval in premenil v lep vert. — Tarent se je v pesniškem govoru včasí Ebalijsa imenovalo.

Pozno na noč, težil je mizo z nekúpljeno hrano.

Pervi je vèrtnice bral pomladi, jeseni pa sadje;
Tudi, ko mráz pozimski budó kamenje je lomil, 135

In oledje tek ustavljalo blo še potokom,

Tedaj je on že mile caróvnica lišp si nabiral,

Kregajóč poletja nemár in zapádnike pozue.

Pervi obilováł tedaj je čbelne zalege,

Rojev mnogo redil, satovje tlačil in meda 140

Dosti dobil; obilno je lip in smrečja mu rastlo.

Kolkor očés je sadno drevó pomladi plodilo

V cvetji, toliko sadja je tud o jeseni dorastlo.

On je tudi v verste sadil odraščene breste,

Gruščevo terčó drevó in ternjine, slive noseče, 145

Jávore tud, da osenčje dajali bi družbi veseli.

Vendar jaz vertnarski náúk, ker méja veleval,

Popustim; naj drug za menó ga slavi v pesmijah.

X. Hajdi tedáj! Obznániti bočem naravó čebélic,

Ktero podál Nadbóg je sam v plačilo, da nekđaj, 150

Glasni opój Kurétov in bron zvoneči slušaje,

Pod diktéjsko goró so redile nebeškega kralja.⁶⁾

⁶⁾ Mnogo prednosti je podelil čbelam Jupiter, ker so mu v detinstvu meda donšale in ga tako hranile. Ker je Kronos — pripoveduje basenstvo — vse svoje sinove požerl, skrila je mati Rhea novo rojenega Jova koj po porodu na kretiškem otoku v votlini diktejske gore očetovi požrešnosti. Kureti ali Koribanti so čuvali nad votlino ter z veršedim orožjem silen brup napravljali, da bi Kronos novorojenčka ne zaslišal. Golobice so mu nosile ambrozije, živeža bogov, mleka mu je koza Amalteja dajala, nek orel ga je z nektarjem pojil, medene rose so mu pa čebele nabirale in pokladale.

Čbele same imajo vkup svoj plod ino v enem
 Gradu zjedinjen dom, pa živé po velicih pogodbah.
 One samé poznávajo vlast in hišne bogove. 155
 Ter pomljljive mrázú prihodnjega delajo pridno
 Ves poletni čas, in spravljajo vkup si pridelke.
 Namreč nekoje za hrano skerbé in v redni zavezi
 Birajo krog poljá; en del po hišnih ográdih
 Klada solze lužánj in klej vlečljivi smolovcev, 160
 Pervo satovju dno, po tem obéšajo voska
 Deržijočega véz; izvabijo druge zaroda
 Nado, čebelni poród; tam druge skupljajo méda
 Samotok in nálagajo sladkega nèktara v shrambe.
 So, katerim opáz ob vratih je vkázano delo, 165
 Kjer izkušajo vèrstoma hlap in megle nebeške;
 Ali pa jemljejo vklado delávkam, al združene vkupej
 Trote, nemarno živád, odganjajo polnim uliščem.
 Giblje se vse, timjána diši pa prijetno medovje:
 Kakor, kjer iz bronovih rud Čiklopi strelívo 170
 Kujejo; sapo lové nekteri v bikovo mehje,
 Ter jo izpuhajo spet; gasé razbéljeno gvozdje
 Drugi z vodó; hruščí ková postávljenih Etna.
 Uni med sebjó naróče dvigajo krepko,
 Skladno vsi, pa sučejo verlo s kléščami jeklo. 175
 Ravno takó, če je majhino prav primérjati z velkim,
 Goni bučélice pridne nagon vrojeni dobitka,
 Kakor je vsake urad. Skerbíjo priletne za stanje,
 Uterjévajo dom in satje umetno gradijo,
 Mlaje se vračajo pak upébane pozno po noči, 180
 Bèdrice polne dišáv. Okúšajo tudi maginje,

Sínjklato verbje tud, volčinja in nitje žofrána,
 In balzámovo lipje, in cvet bagreni caróvnic.
 Vsim je po delu pokòj enak, vsim delo enako.
 Rano zleté; nikòd ni mirú; le ko je večerna 185
 Zvezda jih opómuila bla, pusté naj livade,
 Tedaj leté domú, in okrepčávajo trupla.
 Čuje se šum; pri vhodih bucé in o stopnicah panjev.
 Kedar pak po ložah mirújejo, vlada tihota
 Celo noč, in sanj objema vpéhane ude. 190

Približuje se dež, ne opúščajo dvora predaleč,
 Tud ne zaupajo nébu, ko jug iztočni dohaja,
 Varno temóč pod mestnim ozidjem bivajo mirné,
 Ter poskušajo kratko zleteti; pobirajo včasih
 Zernica, kakor čoln, gredé na morje, savórnyo, 195
 Ter se vijejo ž njimi poleg oblačnega nebja.

XI. Čuditi gre se navadi čobél, le njim običájni,
 Da jim spoja ni mar, ne živót v pohotnosti leni
 Raztopiti al v bolu mladih kedáj poroditi.
 Same beró po bilji okòl na zeleni livadi 200
 Svoj zaplód; kraljico si tudi in majhno naselje
 Priskerbé, popravljajo dom in voščene palače.

Večkrat otérajó clo si krílca, letaje po cvetji,
 Ter pod težo medú izdihnejo sladko živetje.
 Taka je róž ljubáv in dika pridélati méda! 205
 Torej če ravno je njim obrók življenja le kratek
 Bil podán — ne sega dalj, ko do sedmega leta —,
 Vendar pleme ne vmerje nikòl, in sreča pohíštva
 Obstojí več let, in dedi se brojijo dedov.
 Tudi vladarja takó ne slavi Egípt, ne mogočna 210

Lidia, tudi ne Partov polk al Medov Hidaspes⁷⁾.
 Dokler kraljica živi, med njimi kraljuje edinstvo;
 To če zgubê, pogine zaveza; nabranega méda
 Plenjajo same tedáj in uničíjo satje po panjih.
 Ona je gradja čuváj; na njo le gledajo, vse tud 215
 Dvórijo njej, bučaje vkup, in jo krožijo brojne.
 Mnogokrat jo na plečica dvignejo tudi, v pobitvo
 Grejo za njó, ter iščejo smerti sloveče po ranah.

XII. Tacih prikazni dovód in tákove zglede vi-
 divši,

Tèrdili so nekďáj, da v čbelah je božjega duha 220
 Del in nebeška naráv. Božanstvo namreč prešínva
 Zemljo vso, globéli morjá in nebje visoko;
 Od ondód ljudjé, govedje, vse pleme zverínje,
 Vsaka stvar, ko rojéna je bla, je po njem oživéla;
 Ino lej, tje pride po razpaditvi na koncu 225
 Vse nazáj; nikjer ni smerti, pa živo se dviga
 Med ozvezdja broj, in gre v visoke nebésa.

XIII. Ako bi kdaj medú zaklad in hranjeno satje
 Spod blagajne načél, očistí prej se u vodi,
 Bližaj tiho potem, noséč u roci kadilo. 230
 Dvakrat bèrejo čbele medú, dve dobi ste žetve:
 Perva, ko Tajgete⁸⁾ lik svoj mili če kazati zemlji

⁷⁾ Hydaspes = široka reka indiška, ktera izvira na pogorji Paropamizu ter se Indu pridružuje. Parti in Medi so kralja spoštovali ko podobu Ormuzda (boga svetlobe nekdanjih Perzov) ter so se mu priklanjali do tal.

⁸⁾ Pomladanski med se dobiva spomladi ali pesniško reči: ko je Tajgete svoje obličje zemlji kazati jela t. j. ob izhodu gostoževcev.

Ter, pustivši glob, iz morja ponosna se dviga;
 Potle ko tista beže pred zvezdjem ribe deževne,
 Tužna bolj spod néba potóni v zimsko valovje. 235
 Tedaj se čbele nemérno jezé ter pikajo ljuto,
 Zaostavijo želo celó, da trupla se prime,
 Toda z ujédino vred živetje popuščajo v ranah.

Ako, se hudega mraza bojéč, skerbíš za pri-
 hodnje,

Pa ti je žal, otéti pogúm in slábiti panje, 240
 Naj bi dišave kadíl in orezal piskrice prazne,
 Tudi zató, ker mnogokrat martínek ti v satje
 Skrivno se vjí, al svetlobežeči molj se naseli,
 Ali pa trot, brez dela sedéč pri tujem obédu,
 Ali vtika seršen se ljut z različnim orožjem, 245
 Ali čebelni metúljl, al neprijazni Minervi
 Prižani pajk, ki obéša za vratmi mrežico tanko.
 Bolj ko je spraznjen ul, bolj trudijo pridne se zopet
 Čbelice, lom in upad rodú dostavljati vnovič,
 Ter popravljati dom, iz rož pa obílnice tkati. 250

XIV. Ako pa, ker nezgód tud naših čbelam
 obilno

Žitje dajè, po tužni bolézni hirajo trupla,
 Kar spoznati bo lahko ti koj po znamenjih nedvomnih:
 Kmalo je vid bolanih inak; nezdrava suhota
 Gèrdi obraz jim; po tem pa trupla umerlih 255.
 Nosijo ven, in združijo tam pokójnic pogrebstvo;
 Ali visé pri ljuknjah vkup vpleténe z nogami,
 Ali ostajajo notri vse v zapertih pohištvih,
 Oslabljeéne gládú in umorne nemilega mraza.

Čuje se tedaj bolj glasen brum in šum po ulicah: 260
 Kakor jugozapadnik šumi pogosto po gozdih;
 Kakor morje nemirno buči, ko priteka valovje;
 Ogenj kakor hrušči, plamteč v zapertih goriščih.
 Tu bi svetoval, galbánove žgati dišila,
 Méda po žlebčikih jim pokládati, zdramiti potlej 265
 Čbelice, ter utrudne na znano povabiti pašo.

Hasnilo bo, raztolčenih šišek dodati v začimbo,
 Posušénih rož in mošta, ki vrel je ob ognji,
 Ali grozdínek, prežlahni plod psitiškega tertja,
 Al timjánovih biljk in čántare, ostro dišeče. 270
 Tudi nabaja po njivah se cvet, ki mu rekli
 Amellus⁹⁾

Kmetovavci so prej, rastlina, ki lahko jo najdeš.
 Namreč germ poganja visók iz enega stebila;
 Zlat je cvet, izpod perja okòl, ki obilno ga venča,
 Blesketa se bagren lik vijólice temne. 275
 Večkrat kinčajo ž njim venčaje darilnike božje.
 Oster okús je njegov. Pastirji po golih dolinah
 In pa blizo bregóv nabirajo tako zelišče.
 Tega korenje bi znal ti skuhati v žlahtnemu vinu,
 Ter za jed pri vratih podati jim v polnih koriteih. 280

XV. Ako je komur naglo rodú pomanjkalo čbelic,
 Da ne ve, odkod bi nov zaplód si dobavil:

⁹⁾ Amellus = Astes Amellus. Na Nemškem se ta cvetlica še dan današnji imenuje Virgils Sternblume. Davni Rimljani so pletli iz te cvetlice pletiva in vence ter ž njimi oltarje ovijali in kinčali.

In način, kakó v Arkadiji često pobitih
Vólov opáčena kri zaplódila nove je čbele. 285

Hočem natanko od krajá povédati čudno prigodbo.

Tu, kjer blažni narod peléjski pri gradu Kanópos ¹⁹⁾

Blizo Nila živi, naselnik močirnatih krajev,

Ino v prižanih barkah se vozi po svojih ledinah,

Clo do tje, kjer úlom oróžena Perzija žuga, 290

Kjer od barvanih Indov sem preлива se reka,

Pa široko deréč sedmèrnato stočje načinja,

Ter zeleni Egipt rodoviti po čerukljati bernji:

Stavi gotóv uspéh ves breg v takovo iznajdbo.

Majhen kraj odloči se prej, prikladen za tako 295

Zaploditvo čebél. Žlebnjaki mu krivajo verhje,

Stene ga vklenjajo krog; čvetèro dodajo mu oken,

Na vse strani svetá, da vprek svečava dohaja.

Dveh let junčika zdaj, ki na čelu že róglica kaže,

Zbèrejo: temu se nozdre obé, pa sapica gobca, 300

Svoji branitvi vkljub, zádélajo. Bat ga pobije,

Da pod kožo zatím ves drob in oseréje mu zgúije.

Takega zdaj pusté v zapertji, pa vlomljenih véjie

Trosijo krog, tímjána in tudi cvetoč'ga volčinja.

To se godí, ko v prvič vetriči rúdiijo morje, 305

Prej ko se novih cvetíc rumenijo livade, prej ko

¹⁹⁾ Kanopus na egiptovskem Deltu poleg stočja zahodne Nilove struge blizo Aleksandrije. Primek pelejski (toliko kot macedonski) je dobil po mestu Pella, rojstnem kraju Aleksandra Velikega, ki si je bil Egipt osvojil ter Aleksandrijo sezidal.

Žyergolé lastóvka na tram prikeli si gnjezdo.
 Tedaj kipí razpárjeni mok po mehkem kostovji,
 Ino viditi gre živalie divno živečih,
 Ktere še nimajo nóg, pa kmali s krilótmi šumeče 310
 Mergolé, in hité berž berž pod sinje višave:
 Dokler, kakor dež izlít oblačnemu nebu,
 Ven zleté; al kakor pšice šumé po tetivah,
 Kedar v prvi se boj lagabni zaderejo Parti.

XVI. Kteri bog, Modríce, je tako iznašel umét-
 nost? 315

Novi izkús odkód li došel človeškemu ródu?
 Aristáj pastir, begóč Penéjevo Tempe¹¹⁾,
 Kjer sta glad in kuga, ko pravijo, čbele mu vzela,
 Stopil tuge póln je k glavnemu viru potóka,
 Pa rodící takó pobitega serca govóril: 320

Mati Cirène! mati, ki bivaš v le-tega studénca
 Globočini, pokaj si žlahnega róda neboških
 (Ako je, kakor učiš, timbrajski Apolo mi oča)
 Mene rodíla, osódi v kljub? Al kje je ljubezen
 Tvoja do mene? Pokáj si nebó mi upati rekla? 325
 Lej, poslednja čast, življenja nedolgega slava,
 Ktere mi trud ob réji sadú in živál je pribávil,
 Ker sem vse poskušal, o mati, mi pade v izgubo.
 Daj, in z lastno rokó izrúj mi blaženo drevje;

¹¹⁾ Penejevo Tempe je bila sprelepa dolina, katero Pe-
 nej préteka. V tej dolini je bil Aristaj, sin Apola in nimfe
 Cirene, svoje čbelno gospodarstvo vstanovil, po kugi pa vse
 čbele zgubil.

Nesi v hlev sovražni pogor, končaj mi pridelke; 330
 Pali usév, ter z drévnico mahaj jako po tertji,
 Če ti takó merzi, da nekoliko hvale dobivam.

Mati začula je glas pod reko globoko. V sobani
 Predle okoli nje so Vile volno mileško,
 Ktera je vmákana bila v morsko-zelènkijati barvi: 335
 Drima pa Ksanta pri njej, Ligéja, Filódoke tudi,
 Kterim vlasje lepó je ovijalo beli zatilnik;
 Spija, Nezéja tud, Talija, Cimódoke zravno,
 Tudi Cidípe, in plava Likórija; ta še devojka,
 Una pa pervokrat izkúsila muke poróda: 340

Klijo, Béroe tud, nje sestra, potómkine morja;
 Zlat je obéma opás, od kóž obleka obéma;
 Tudi Efíre in Opis; prelepa Dejopeja,
 Lóvkina tud' Aretuza, znebivši se enkrat orožja.

Med le-témi je Klímene skerb Vulkánovo prazno 345
 Pravila, Mártove pletke zatím in sladke tatinstva
 Povedaje od kraja bogóv različne ljubavi.

Ko se radujejo bajk, pa mehko predivo na vitlih
 Sukajo, bil je vdruživ na uho materno vdaril
 Aristájev plak. Na golótnih sedalih so Vile 350
 Ostermele vse; pred sèstrami pak Aretúza
 Ven gledé spod vode je plavka se dvignila kviško,
 Govoréc: Plašilo te ni zastonj to ječanje,
 Sestra Círene! stojí tvoj najmiléji ljubímec,
 Aristáj, pobít, on sam pri očétovi reki, 355
 Tarnjajóč, in zove te ljuto po tvojem iménu.

Mati na to, nemir terpéc po celem oseréji:
 Vodi ga, vodi ga k nam; naj bliža se, pravi, dovoljno

Pragu bogóv! — Zajedno velí globókemu brezdnú,
Ločiti se, mladénč da bi skoz koráčiti mogel. 360

Stal je val krog njega, podoben visokemu bribu,
Ter ga sprejél je v široki zalív in vnéssel pod reko.

XVII. Zdaj gledaje rodilnice dom in mokre de-
žele,

Jézera, skrite pe špiljah gorá, in gaje šumeče,
Šel je tje, pa gibánja vodá nezmernih omámljen, 365

Vidil ríke je vse, katere po raznih okoljnah
Pod zemljó tekó: potóka Fazis in Likos¹²⁾,

Ino vir, od koder globoki pridira Enípej;
Kjer je Tibere dom, odkód Anièna pritočje;

Ino Bug, po skalah šuméc, in reka Kaikos; 370
Tudi Pad, na glavi po bikovo zlate rogove,

Kteri, ko drugih nobén, poleg obdélane zemlje
Najsilnéji vodé bagrénemu morju doliva.

XVIII. Ko je dvor došel, ki kapnika poln se
je bliskal,

¹²⁾ Virgili naspočíta nekaj potokov in rek, v starodavnosti najbolj slovečih, katerih izvirék je vidil Aristaj pod zemljo: Phasis, stara mejna reka med Azijo in Evropo v Kolhidi; Licus v Armeniji; Enipej, reka v Tesaliji, ktera se Peniju druží; Anièna (Anio) nekđaj mejna reka med Sabin-skim in Lacijo; Bug (Hypanis) reka v Sarmaciji; izliva se v černo morje. Kaikos, reka v Miziji, ki se v egejsko-morje izliva; Eridan, nekđaj najslavniša zahodna reka neki danjega svetoslóvjá; izliva se v bagreno morje. Ohrazoval se ga s bikovo glavo in s pozlačenim rogovjem. — Ime reke Eridana so pozneje Padu prilastili.

In rojènega prazni stok je Cirène začula, 375
 Vlivajo vrelčine koj po redu mu Vile na rôke,
 Ter mu prinesó brisál iz gladkega platna.
 Druge donašajo jéla na stol in polnijo kupe;
 Tudi oltarji kadé se dišáv panhajske deželee.

Matí pa pravi: Vzemi bokál meónskega vina ¹³⁾; 380
 Naj bo Océanu v dar! — Zdaj sama Océana móli
 Kot očetá sveta; tud Vile továršice prosi,
 Ktere po sto v dobravah, po sto prebivajo v rekah.
 Trikrat vlila je zdaj prežlahtnega vina na ogenj.
 Trikrat buhníl je plamen, švigaje proti obóku. 385
 Čuti bóginja v sereu pogúm, pa veléva takóle:

XIX. Kjer karpatski je glob, živí Neptúnovi vedež,
 Protej ¹⁴⁾ sinji, ki morski zalív obhaja na konjih,
 Spred ki dvonógi leté, pa zad končajo na ribe.
 Ravno je tam, da bi vidil Ematije luko prijetno, 390
 Pa svoj dom. Me Nimfe ga vse častímo, še Nérej ¹⁵⁾
 Staroletni celó; prerók je namreč, ki vse vé,
 Kar je zdaj, kar bilo, in kar se prihodnjega bliža.
 Tak Neptunu je zdelo se prav, katéremu divje

¹³⁾ Žlahtno vino tmolske gorice v maloazijski pokrajini Lidiji, ki so jej nekda j tudi Maeonia rekali.

¹⁴⁾ Sin Neptunov. Basna pripoveduje, da ga je Neptun postavil varha morskíh telet ter mu podaril sposobnost prerokovanja s čarovnijo vřed, da se je mogel v razne podobe in slike spreminjati. — Karpatski glob so imenovali mali otok med Kreto in Rodom, kjer je vedovina Protej živel.

¹⁵⁾ Nerej je bil najstariši sin Ponta ali srednjega morja in sam velik prerok. Imel je 50 hčeri, ki so bile Nereide imenovane.

Čede pa morsko telád on pase po burnih valóvih. 395
 Tega imaš, o sine, ti prej vклонiti v verige,
 Bolovanja da vir odkrije, pa lek ti ugódi.
 Brez nasilja vodíl ne dajè, pa tudi s prosítbo
 Vklánjati njega ni moč; po sili vjetega zveži,
 Da njegove prevare potem se dokažejo prazne. 400
 Sama te čem vodíti; ko solnce pripéka o poldne,
 Bilje ko žeje gori, pa čedi je vgodniša senca,
 Spod morjá se podá; spijóčega lahko napadeš.
 Ko z rokáma vjetega boš in okóvi ga deržal, 405
 Bo slepárilo mnogo podób in slík te zverinja.
 Kajti ščetínata svinja bo koj, ál tigrica ljuta,
 Ali ljuskav pozòj, rujávkaste gríve levíca;
 Ali pa bo kot plam veršíl, takó se okovju
 Zmuzniti; tud razlít če pobegniti v tanko vodovje. 410
 Vendar kolikor on se premínja v razne podobe,
 Toliko bolj, moj sin, zategúj deržéče verige:
 Dokler tak spet bo po preméni života, kakóršen
 Bil je popréj, ko je spanj začét pokríl mu očési.
 Govorivši takó, Ambrózije vlije dišéče, 415
 Ter mazíli ž njo teló premílega sina,
 Da mu sladek vonj hlapi zmed kódratih vitic,
 In pogúm se po udih zbudí. — Prostorna je špilja
 Sred razpoke goré, v katero vodé po viharjih
 Dèrejo, ter v globino tekó notranjega brezna; 420
 Najbolj varno zavetje nekđaj mornarjem o burki.
 Notri se kríje prerók s kladó goleme pečíne.
 Tje postávila v temni je kot mladenča boginja
 Pazit; sama je pak obstala v megli nevidna.

XX. Pesja je zvezda vžé nad zevajóčimi Indi 425

Pekla budó, in solnce je sred obnebjá sijalo;
 Bilje sahnilo je krog, in votle tečine potókov,
 Suhe do dna, so vse razgrete sežígali žarki:
 Ko je Protej ven iz brezdua do navadne špilje
 Stopal. Okoli njega je rod nezmernega morja 430
 Poskakljeval, škropeč okóli gorjupa rosítvo.
 Spat zvalijo poleg brega se morske teléta;
 Prótej sam, kot hleva čuváj na visokem poberdji,
 Ker od paše zvečer pod krovje teličke že pelje,
 Ter jagnád beketaje na glas volkove si draži, 435
 Sede na skalo vsred, in pregleduje število.

Ker pastirju vgoden je čas, pograbití njega,
 Starčiku komej dá spočiti vtrúdene členke;
 Glasno kričé zažene se nanj, pa ležéčemu vklene
 Roki obé. Pomlji v je uni pa svojega čara, 440
 Torej preminja se koj na vse prečudne podobe:
 Ogenj zdaj, zdaj strašna je zver, zdaj reka tekoča.
 Ker pa nobeden podvóđ rešitve ne dá, se je vmagan
 V sebe spet vernil nazáj, pa takó človeško govoril:

Kdo je neki, mladenče preúpní, tebi veléval, 445
 Stopiti v dom naš? Kaj češ tu? — Pravi pa uni:

Prótej! veš, veš sam; te omámiti nije nikómur.
 Pa odnehaj sam. Bogóv učenju pokorni
 Dojdemo, da bi dobili sovèt kukavnemu stanju.

Toliko reče. Prerók na to začel je posilno 450
 Svoje goreče očí o plavem prevráčati svitu,
 Ljuto pa škripajóč je prerókbo takóle izustil:

XXI. Res, da gnjev bogov neusmiljeno tebe
zatira.

Mnogo zavolj pregréh terpiš. Nesrečni te Orfej¹⁶⁾
Pokori, ne da bi kriv, ak osóda ne brani; 455
Ino ljut divjá zbog družice siloma vzete.
Namreč ko pred tebój ob reki je plaha bežala,
Deva določena v smert, ni strašne prisójnice vidla,
Ktera na bregu je préžala tedaj v bilji visokem.
Zbor tovaršic pak je s krikom tedaj napólnil 460
Verbe gorá; jokále so rodopéjske višave,
Hrib Pangáj in Rězova vlast¹⁷⁾, mavórtova zemlja,
Geti celó, Marice pritók in atinsko poberdje.

Sam je tolažil bol sercá premilo z varitom.

Tebe, zaróčnica sladka, je pel na bregu, samótnem, 465
Tebe, ko dan se zoril, in tebe, ko dan je zahajal.

XXII. Obiskál mertvaški je svet, Plutónove dvore,

Kjer vekóvna je noč in grozovita temota;
Tudi došel umerlih je zbor in strašnega kralja,
Serca katerih nikòl človeške ne ganejo prošnje. 470
Petja nakánjeni pak so spod najdólnjega gradja
Labki duhóvi šli pa breztelesne podobe:
Kakor jezero ptic po drevnem listji se skriva,
Ko večer in zimski vihar od hribja jih goni:
Matere pa možje, in trupla že davno pokojnih 475

¹⁶⁾ Orfej, sin modrice Kaliope in Enagra, potočnega bogá, je bil slaven bard nekdanjih Trakov, tudi prerok in miritelj bogov.

¹⁷⁾ Pangaj v Macedoniji.

Hrabrih polbogov, in fantje pa mlade devojke,
 Mlajšina tud, na gromadah ležeč pred licem očetov.
 Njih derži okrog Kocitovo ¹⁸⁾ temno močirje,
 Črnega bičja obor in neprijetno vodovje.

Brani pa tud stigiški pritok med njimi dereči. 480

Petju so pak stermeli prepád in mesta umerlih,
 Ljutice tud, v lasje preplete zelenkljate kače,
 Clo peklenskemu psu je premólknilo trójnato žrelo,
 Ter postalo koló Iksiona ¹⁹⁾ tam o sukanji.

Orfej gre nazáj, ko nevársine vse je premagal, 485

In Evridici hod sloboden je spet na visoko,
 Njega sledečej; pogój jo bil Prosèrpine takšen.
 Kar je prijel ljubitelja bés nepaznega serca,
 Odpustljivo zares, ko bi znal odpúščati Pluton,
 On je stal in ozerl po Evridici se, ko že blizo 490
 Svitlega dne, zabljiv in ah, občutka premagan.

Hipoma preč jc trud, in ljutega kralja povelje
 Zlomljeno; trikrat čul se je grom peklenskega brezna.

Joj, kdo gubi pa náji, moj Orfej? rekla je ona.
 Kakova moč je to? Lej spet me nemila osóda 495

Kliče nazáj, in krije mi spanj ploveče očesi.
 Srečno tedaj! Gubim se počasi v grozno temoto,
 Pa zastónj ti dajem roké, joj, tvoja nikòl več!

¹⁸⁾ Kocit in Styx, reki v podzemlju.

¹⁹⁾ Iksion, kralj Lapitov v Tesaliji, katerega je Jupiter v podzemlju na kolo pripel, ki se je vedno vertelo.

Rekla je; naglo pa spred oči, kot dim se gor
v tanki

Zrak gubi, se vmakne mu tud; Orfeja, ki sence 500

Prizadeva si vjeti in mnogo še praviti hoče,

Ni zagledala več; brodnar ponôčnega kralja

Njemu ni pustil dalj ločivno preiti močirje.

Kaj storíti? kam iti, ko dvakrat žena mu vzeta?

Káko s sólzami noč, z besédami káko božanstvo 505

Gániti? Njo je pa peljal čoln mertvaški na unkraj.

XXII. Sedem mescev dni, kot pravijo, rédoma

Orfej,

Pod pečino sedéč, je poleg strimonskega brega

Tugoval in serčno bolést okólici tožil,

Blaževaje zverád in s pésmami hraste gibaje. 510

Kakor v senci topòlovi včas Filomela žaluje,

Ko zgubila je plod, ki ga terdi ratár je, videči

Golega še, iz gnezda vzel; Filomèla pa joka

Celo noč, in sedéča na véjici, petje ponavlja,

Ter okólice vse polnuje z žalòbnimi glasi. 515

Več Orféju lepote ni mar, ne prihodnje ženitbe;

Nadborjanske ledíne je sam in snežno pomorje,

Sam ripatske goré, kjer vedno zimuje, prehajal,

Ljube pogín tožéč in prazno Plutónovo milost.

Toda cikónska ženád, prezréta v taki ljubavi, 520

Med slavnóstjo bogóv, v ponôčnih Bakovih plesih,

Stergala pevca je clo in trósila ude po polji.

Takrat clo, ko glavo je, ločeno belemu vratu,

Sred globòkih valóv Maríca dereča valíla,

Je: „Evrídice!“ čul se glas; vmirajóči pa jezik: 525

„Joj, Evrídice“ ! klical, ko je duh že pojémal ;

In: „Evrídice“ spet donélo vesoljno je bregje.

Prótej neha takó, pa se mahoma v morje potoni ;
Kjer se potoni, navál se vertí penéčega brezna.

XXIV. Toda Cirene ni strah ; splašenemu rekla
je sama : 530

Sine ! ti smeš pozábiti zdaj bríg serce težečih.

To je mretja ti ves uzròk. Poslale so Vile,

Ker je ž njimi koló plesála devojka po gajih ,

Óbelam grozni pogín. Ti darovaje pobožno

Prosi milote tedaj ; častúj vmirljive Napéje ; 535

Prizanesle ti bodo, pa slišale tvoje zavéte.

Kak je prošnje način, poprej odkriti ti bočem :

Zbranih volov četvero, posebno krasne podobe,

Kteri ti zdaj po višavah se pasejo góre Licéja,

Moraš imeti, in toliko krav telég še nevednih. 540

Štiri darílnike tem postavi v hramu presvetem

Slavnih bogínj, in blažena kri naj teče za žertvo ;

Trupla volóv zapusti po tém v listovnatí veži.

Naposléd, ko deveti dan Avrora prihaja,

Posvečúj Orféju prinós makóvega cvetja , 545

Černkljato tudi mu oveo darúj ; vernivši pa v log se,

Tudi usmerti telico, da boginje ž njó utolažiš.

XXV. Brez odlóga je materne zdaj dopolnil
ukaze.

Prišed do hrama bogínj napravi darílnike tamkaj ;

Zbranih volóv četvero, posebno krasne podobe, 550

Pelje tje, in toliko krav, še jarma nevednih.

Ko se potém deveti dan Avrora prikaže,

Zdaj Orféju daruje, pa sopet v gaj se poverne.

Tu zagledajo pak nenádoma čudno prikazen.

Od segnjitega drobja volóv, po celemu truplu, 555

Mergolí vse polno čebél in šviga na kviško;

Zdaj storé nezmeren oblak, zdaj zbirajo spet se

Verh drevés, pa visé iz pod véj u grozdnji podobi.

XXVI. To sem pel o gojitvi livád o reji živine

In o saditvi drevés: med tém, ko Cezar povišani 560

Ob Evfratu z vojno gromi, zmagáv'c pa naródom

Voljnim prava dajè, ter pot do Olimpa si išče.

Mene Virgilija je Partènope²⁰⁾ lepa redila

Tisti čas, in cvetel sem o mirnem učenji,

Pesme ki sem igral pastirske, pa mlad in pogumen 565

Titire²¹⁾, tebè prepéval v senci koščatega gabra.

²⁰⁾ Partenope = Napolje.

²¹⁾ Ime perve Virgiljeve selanke.

Jožef Šubio.

(Životopisna čertica.)

Ni ravno mnogo zanimivega povedati o Šubičevem življenju. Ni slave iskal po kervavih vojskah, ni potoval po morju, ni obhodil polovice sveta, močniki zemlje ga niso počastili s svetinjami ali zvezdami, učene akademije ga niso sprejele v svoje društvo: živel je mirno in tiho v zavetju prijaznega mesta celjskega, pozneje marburškega, kot zdravnik in slovenski pisatelj.

Rodil se je v spodnjem Mokronogu 20. grudna 1802. Roditelji njegovi so bili kmečkega stanu, ne bogati, pa pošteni. Odmerli so pa sinčku, ko je bil komaj 6 let star. Po njih smerti je prišel fantič med žlahtnike najpred v mesto Kranj, potem leta 1811 v Ljubljano. Sorodniki niso ravno skerbili veliko zanj; dali so ga v šole hoditi, kamor je hotel in kakor je hotel, da so se ga znebovali od doma. Tako je doveršil v Ljubljani nemške normalne, latinske in modroslovne šole; v Beču lekarstvo, pozneje pa v Padovi poslednje leto zdravniško učenje.

Poslavljen za dohtarja zdravništva je bil mesca svečana 1834.

Podal se je bil na Štirsko, kjer je že prej našel dobrih ljudi in podpore. Vselil se je v Celju. Tu je bival kot zdravnik do leta 1860, potem zapustivši celjsko mesto, se je podal na Goričko (Windischbühel).

Ko se je bil leta 1843 slovenski dub zdramil iz tisučletnega spanja, ter so v Ljubljani izhajati jele „Novice“, se je tudi Šubic poprijel slovenščine, stopil je bil v kolo za materinščino vnetih mož. Bukve in novine slovenske bile so mu pri roci vsaki čas, kterega mu je dopuščal poklic njegov; bral in pisaril je od te dobe nevtrudoma.

Od leta 1846 so izhajali sestavki njegovi v „Novicah“, pa tudi po drugih časopisih.

Da bi pa slovenskemu slovstvu kaj boljšega zapustil od posamnih sestavkov, lotil se je leta 1850 važnejega dela. Začel je namreč poslovenovati rimskega pesnika Virgilija neumerjoči pesmotvor „Georgikon“. Trudil s tem prevodom se je 10 let, ter ga srečno dokončal. Po tem prevodu je ime Šubičevo neločljivo združeno s Virgilijevim imenom.

Bil je Šubic srednje velikosti, okroglega obličja, prijaznega obnašanja. Ni ljubil hrupečih veselje; najraje je bil doma med svojimi bukvami, katerih se je nabralo sčasom precej številna knjižnica. Na večer pa se je rad podajal med kako izbrano družbico enakomislečih znancev in prijateljev, ter je bil včasih prav dobre volje pri kozarcu dobrega ola.

Leta 1839 se je bil oženil ter je živel 20 let v zakonu, toda ne ravno srečen. Otrok je imel še-stero.

To je rajnkega od besede do besede lastna roka, ki mi je po prijaznosti gosp. prof. Hribarja do rok prišla. Temu naj le pridenem, kar mi je o njem še znanega. Preselil v Maribor se je bil 18. sušca letošnjega leta od sv. Trojice v slovenskih goricah, kjer je od nekaj časa sem živel. Prišel je že bolehen in o prihodu je djal svojemu prijatlu Hribarju: „Rojak, prišel sem v Maribor mret.“ In ta njegov predčutek se je tudi vresničil. Le en samkrat je še zapustil sobico, potem se vlegel in po noči od 21. do 22. malega travna 1861 za jetiko umerl.

Na Jurjevo smo ga pokopali. Nesli so ga gimnazialci viših razredov, ostala gimnazijska mladež se je pa prostovoljno skoro vsa pogreba vdeleževala. Sprevedli smo rajnkega brez tromb in piščalk, toda spodobno, na zadnje počivališče. Lahka bodi mu zemljica!

V Mariboru malega travna 1861.

J. M.